

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА
ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО
РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И
УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ
ПЕРНИК ЗА ПЕРИОДА 2020-
2022 Г.

БЛАНКА НА ОБЛАСТ ПЕРНИК

УТВЪРДИЛ:

ИРЕНА СОКОЛОВА

ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ПЕРНИК

СЪГЛАСУВАЛ:

ВАНЯ КОКОНОВА

НАЧАЛНИК НА РУО-ПЕРНИК

Стратегията е приета на заседание на Областния съвет развитие на област
Перник, проведено на ...

ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 е разработена като секторна политика и е естествено продължение и надграждане на целите и приоритетите, заложи в предишната такава Областна стратегия (2017-2019). Основава се на действащото законодателство в образователната система - чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМС № 286 от 04.11.2016 г.)

Законът за предучилищното и училищното образование определя образованието като национален приоритет, който се гарантира чрез прилагането на основополагащи принципи:

- ✓ единна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
- ✓ ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- ✓ равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- ✓ равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- ✓ запазване и развитие на българската образователна традиция;
- ✓ хуманизъм и толерантност;
- ✓ съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
- ✓ иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- ✓ прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- ✓ автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
- ✓ ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование разглежда личностното развитие като пресечната точка за междусекторните политики и грижата за деца на всички равнища на управление - на общинско, областно и национално ниво. Подкрепата стартира в образователните институции, но се реализира ефективно чрез сътрудничеството между отделните сфери – социална, здравна, образователна, а това сътрудничество се случва преди всичко на местно ниво. Подкрепата за личностно развитие дава на общините платформа, върху която да организират и координират различните услуги за децата. Основа за планиране на

подкрепата са областната и общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие.

Държавният образователен стандарт за приобщаващо образование регламентира организиращия принцип на подкрепата за личностно развитие като обща и допълнителна. Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развитието на потенциала на всяко дете и ученик, а допълнителната - към деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 е ориентирана към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности и развитието на способностите на всяко дете и ученик.

Образованието е национален приоритет и като процес включва обучение, възпитание и социализация. Многообразието на образователните потребности на децата и учениците изисква адекватен отговор на различието и индивидуалните особености и осъзнаване на необходимостта от приобщаващи политики за преодоляване на социалната и образователната изолация. Ключова политика, свързана с осъществяването на мащабни промени и интервенции в образованието и преосмисляне на традиционните образователни модели, е приобщаващото образование - процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и към създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността. Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

Съгласно нормативната уредба, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, съвместно с държавните и местните органи и структури, и доставчиците на социални услуги. Подкрепата за личностно развитие следва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците.

Разработването на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 е организирано от областния управител на област Перник, съгласно чл.196, ал.1 на Закона за предучилищното и училищно образование. При разработването на Стратегията участват представители на шестте общини в областта, на Регионалното управление на образованието-Перник, на Регионалната здравна инспекция-Перник, на юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на приобщаващото образование, и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 е утвърдена от областния управител на област Перник, след съгласуване с Областния съвет за развитие на областта и с Регионалното управление на образованието - Перник.

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ОБЩА И ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ПЕРНИК

1. Демографски профил на област Перник

Към 31.12.2018 г. **населението** на област Перник наброява 120 880 души, като за 2 години (2016-2018 г.), в резултат на отрицателните демографски процеси, характерни за цялата страна, намалява с 2 890 души (2,3%), с по-висок темп от средния за страната за същия период (1,4%).

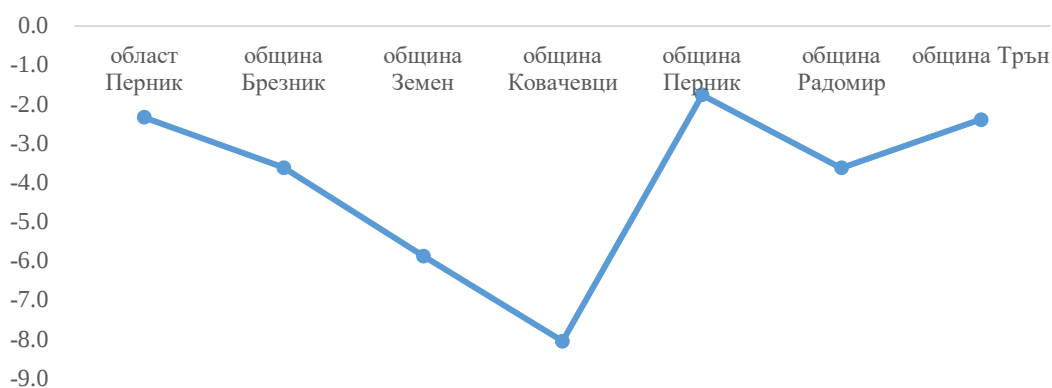
Таблица 1. Брой и прираст на населението в област Перник и в общините в областта (бр.,%)

	2016 (бр.)			2017 (бр.)			2018 (бр.)			Прираст 2018/2016 (%)
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо
Общо за страната	7101859	3449978	3651881	7050034	3422409	3627625	7000039	3395701	3604338	-1,4
област Перник	123770	60413	63357	122421	59646	62775	120880	58824	62056	-2,3
Брезник	6391	3121	3270	6292	3072	3220	6160	3014	3146	-3,6
Земен	2520	1270	1250	2432	1226	1206	2372	1199	1173	-5,9
Ковачевци	1714	891	823	1658	859	799	1576	815	761	-8,1
Перник	90195	43755	46440	89432	43267	46165	88604	42836	45768	-1,8
Радомир	18939	9350	9589	18614	9196	9418	18253	8973	9280	-3,6
Трън	4011	2026	1985	3993	2026	1967	3915	1987	1928	-2,4

Източник: Национален статистически институт

Тенденцията на намаление се наблюдава във всички общини в областта, без изключение, като в най-неблагоприятни позиции са общините Ковачевци (намаление с 8,1%) и Земен (намаление с 5,9%). Най-нисък е отрицателният прираст на населението в община Перник - минус 1,8%.

Фигура 1. Прираст на населението в област Перник и в общините в областта 2018/2016 г. (%)



Източник: Национален статистически институт

Населението на възраст 0-19 г. в област Перник нараства с 0,5% (93 души) в периода 2016-2018 г. и към края на 2018 г. достига 19 575 души. Нарастването на годишна база 2017/2016 г. е даже по-голямо - със 141 души, но през 2018 г. се наблюдава спад с 48 души. Нарастването на областно ниво, макар и с малко, е добър показател. На общинско ниво за трите разглеждани години (2016-2018 г.) по-значително нарастване бележи община Перник - със 143 души. Слабо нарастване се отбелязва и в общините Ковачевци - с 8 души и Трън - с 5 души. В общините Брезник, Земен и Радомир е налице тенденция на намаление на броя на лицата във възрастовата група 0-19 г.

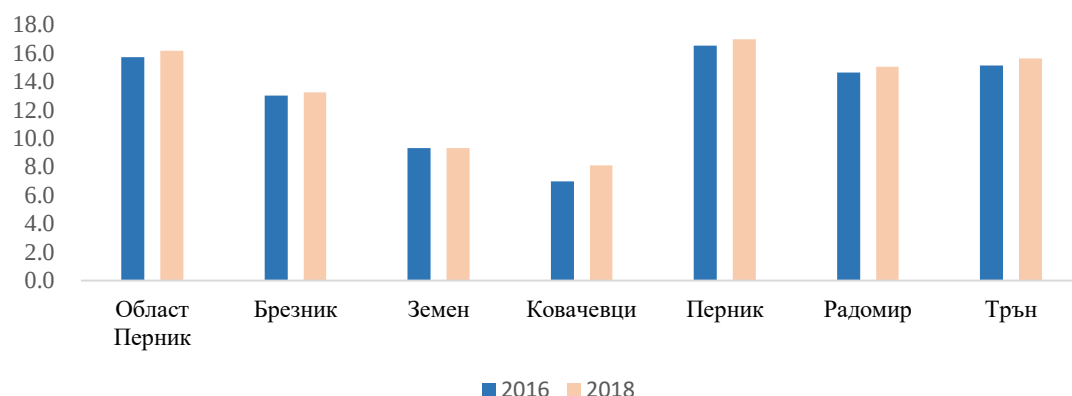
Таблица 2. Брой и прираст на населението на възраст 0-19 г. в област Перник и в общините от областта (бр., %)

	2016		2017		2018		
	На възраст 0-19 г. (бр.)	Дял от общото население (%)	На възраст 0-19 г. (бр.)	Дял от общото население (%)	На възраст 0-19 г. (бр.)	Дял от общото население (%)	Прираст на населението на възраст 0-19 г. 2018/2016 (%)
Общо за страната	1310615	18,5	1317408	18,7	1320392	18,9	0,7
Област Перник	19482	15,7	19623	16,0	19575	16,2	0,5
Брезник	833	13,0	825	13,1	817	13,3	-1,9
Земен	235	9,3	222	9,1	221	9,3	-6,0
Ковачевци	120	7,0	132	8,0	128	8,1	6,7
Перник	14908	16,5	15066	16,8	15051	17,0	1,0
Радомир	2779	14,7	2768	14,9	2746	15,0	-1,2
Трън	607	15,1	610	15,3	612	15,6	0,8

Източник: Национален статистически институт

В процентно отношение, като дял от общото население на общината, дялът населението на възраст 0-19 г. през 2018 г. нараства във всяка община, сравнено с 2016 г., с изключение на община Брезник, където се запазва същия.

Фигура 2. Дял на населението на възраст 0-19 г. от общото население на област Перник и на общините в областта (%)



Източник: Национален статистически институт

Броят на живородените на територията на област Перник през 2018 г. възлиза на 933 деца, като нараства с 11 деца спрямо предходната 2017 г. През 2016 г. обаче раждаемостта е по-висока - 950 деца. Подобна тенденция се наблюдава в повечето общини в областта - спад на броя на живородените през 2017 г. и нарастване през 2018 г., с изключение на община Перник, където живородените деца през 2018 г. (692 деца) са по-малко с 26 от 2017 г. и по-малко с 46 от 2016 г. Като цяло, през 2018 г. спрямо 2016 г. раждаемостта в областта намалява с 1,8%, но намалението е по-слабо от средното за страната (4,3%). На общинско ниво, нарастване на раждаемостта се отбелязва в общините Радомир, Трън, Брезник и Земен.

Таблица 3. Брой и прираст на живородените в област Перник и в общините от областта (бр., %)

	2016 (бр.)			2017 (бр.)			2018 (бр.)			Прираст 2018/2016 (%)
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Момчета	Момичета	
Общо за страната	64984	33375	31609	63955	32787	31168	62197	32144	30053	-4,3
Област Перник	950	517	433	922	468	454	933	479	454	-1,8
Брезник	43	32	11	37	24	13	46	16	30	7,0
Земен	8	6	2	12	9	3	15	12	3	87,5
Ковачевци	12	6	6	11	3	8	9	2	7	-25,0
Перник	738	392	346	718	366	352	692	357	335	-6,2
Радомир	118	73	45	114	49	65	135	71	64	14,4
Трън	31	8	23	30	17	13	36	21	15	16,1

Източник: Национален статистически институт

Броят на умрелите в област Перник през 2018 г. възлиза на 2 384 души, като намалява с 61 души спрямо предходната година и със 111 души спрямо 2016 г.

Намалението за периода 2016-2018 г., като цяло, е с 0,5%. Областта е в относително по-благоприятна позиция в сравнение със средното за страната ниво (увеличение на броя на умрелите за 3-годишния период с 0,9%).

На общинско ниво, увеличение на броя на умрелите през 2018 г. (спрямо 2016 г.) се наблюдава в общините Ковачевци и Брезник. В най-добра позиция са общините Трън и Земен.

Таблица 4. Брой и прираст на умрелите в област Перник и в общините в областта (бр., %)

	2016 (бр.)			2017 (бр.)			2018 (бр.)			Прираст 2018/2016 (%)
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо
Общо за страната	107580	56122	51458	109791	56781	53010	108526	56367	52159	0,9
Област Перник	2395	1269	1126	2445	1285	1160	2384	1261	1123	-0,5
Брезник	223	129	94	256	135	121	245	110	135	9,9
Земен	89	50	39	94	47	47	82	45	37	-7,9
Ковачевци	68	33	35	67	43	24	81	46	35	19,1
Перник	1429	757	672	1474	789	685	1427	743	684	-0,1
Радомир	449	230	219	453	225	228	436	253	183	-2,9
Трън	137	70	67	101	46	55	113	64	49	-17,5

Източник: Национален статистически институт

При **детската смъртност** през 2018 г. статистиката отчита средно за страната 5,8 на 1000 живородени деца, като коефициентът намалява от 6,5 промила през 2016 г. В област Перник коефициентът на детска смъртност през 2018 г. е по-висок от средния за страната - 7,5‰ и бележи негативна тенденция на нарастване в периода 2016-2018 г. (с 2,2 на 1000).

Фигура 3. Коефициент на детска смъртност (‰)



Източник: Национален статистически институт

Към 31.12.2018 г. **механичният прираст** на населението в област Перник е отрицателен - минус 90 души. И все пак, областта е в по-добра позиция спрямо 2016 г., когато броят на изселените надвишава броя на заселените с 241 души, но в по-лоша позиция спрямо предходната 2017 г., когато механичният прираст на населението е дори положителен - 174 души.

Подобни особености се наблюдават и на общинско ниво. През 2018 г. броят на изселените е по-висок от броя на заселените в общините Перник, Радомир, Ковачевци и Трън.

Таблица 5. Механично движение на населението в област Перник и в общините в областта (бр. души)

	2016 (бр.)			2017 (бр.)			2018 (бр.)		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Общо за страната	117255	126584	-9329	139068	145057	-5989	139369	143035	-3666
Област Перник	1859	2100	-241	2442	2268	174	2342	2432	-90
Брезник	258	142	116	269	149	120	242	175	67
Земен	54	63	-9	64	70	-6	96	89	7
Ковачевци	58	48	10	84	84	0	62	72	-10
Перник	987	1341	-354	1438	1445	-7	1455	1548	-93
Радомир	352	404	-52	432	418	14	373	433	-60
Трън	150	102	48	155	102	53	114	115	-1

Източник: Национален статистически институт

В резултат на разгледаните демографски тенденции в област Перник (2016-2018 г.) могат да се направят следните изводи:

- ✓ Продължава процесът на намаляване на населението в областта;
- ✓ Населението на лицата на възраст 0-18 г. леко се повишава;
- ✓ Нивото на раждаемост в областта, разглеждана като цяло, намалява, но в някои общини се увеличава;
- ✓ Нивото на смъртност намалява;
- ✓ Детската смъртност се увеличава и е над средното за страната ниво;
- ✓ Механичният прираст на населението през 2018 г. е отрицателен, но много по-нисък в сравнение с 2016 г. Миграционните изселвания и заселвания са увеличават по оста общините-областта-столицата и обратно и към чужбина.

2. Анализ на образователната мрежа на област Перник

2.1. Детски градини

Броят на детските градини в област Перник за трите учебни години - 2016/2017 г., 2017/2018 г. и 2018/2019 г. остава непроменен - 22 броя, от които 15 броя са в община Перник, 3 броя в община Радомир и по една детска градина в общините Брезник, Земен, Ковачевци и Трън.

Броят на групите в детските градини в областта през учебната 2018/2019 г. е 141 и намалява с 45 групи в сравнение с учебната 2016/2017 г., което се дължи на оптимизация и намаляване на броя на групите в общините Перник и Радомир. В останалите 4 общини броят на групите се запазва постоянен.

Таблица 6. Брой деца и брой групи в детските градини на територията на област Перник и общините в областта

Източник: Национален статистически институт

	Брой деца			Брой групи		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Общо за страната	224380	220877	218767	9576	9355	9285
Област Перник	3643	3583	3515	182	146	141
Брезник	136	146	152	5	5	5
Земен	25	26	22	1	1	1
Ковачевци	13	14	15	1	1	1
Перник	2867	2782	2728	150	115	111
Радомир	522	530	517	22	21	20
Трън	80	85	81	3	3	3

Децата, посещаващи детска градина в област Перник, през последната учебна година 2018/2019 г. са 3 515, което е по-малко с 3,5% в сравнение с учебната 2016/2017 г. На общинско ниво, децата в детските градини се увеличават в общините Брезник, Ковачевци и Трън. Най-голямо е намалението на децата в детските градини в община Перник (139 деца за трите учебни години), което обяснява намалелия брой групи в тези детски заведения.

Местата в детските градини в областта през учебната 2016/2017 г. са с едно по-малко от необходимото (99 места на 100 деца). През последната учебна година ситуацията се променя и местата в детските градини са с 3 повече от необходимите (103 места на 100 деца). На общинско ниво, изключение от тази тенденция са общините Земен и Ковачевци, където свободните места значително надвишават желаещите да посещават детски заведения, и община Брезник, където статистиката отчита нарастващ недостиг на места (82 места на 100 деца през учебната 2018/2019 г.)

Таблица 7. Брой места в детските градини на територията на област Перник и общините в областта

	Брой места			Брой места на 100 деца		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Общо за страната	237962	234551	233766	106	106	107
Област Перник	3618	3640	3633	99	102	103
Брезник	122	125	125	90	86	82
Земен	66	66	66	264	254	300

Ковачевци	22	24	24	169	171	160
Перник	2811	2807	2796	98	101	103
Радомир	525	543	547	101	102	106
Трън	72	75	75	90	88	93

Източник: Национален статистически институт

Нетният коефициент на записване на децата в детски градини в област Перник през учебната 2018/2019 г. е 87 и се повишава с единица в сравнение с учебната 2016/2017 г. За сравнение, средно за страната показателят възлиза на 78,4 през учебната 2018/2019 г. и се понижава с единица в сравнение с учебната 2016/2017 г.

Съгласно информация от РУО-Перник, броят на децата до 7 г. със специални образователни потребности през учебната 2018/2019 г. възлиза на 78 и нараства с 25 в сравнение с предходната учебна 2017/2018 г. Броят на децата с хронични заболявания също нараства, макар и с малко - от 10 деца през учебната 2017/2018 г. до 12 деца през учебната 2018/2019 г. Положителна тенденция се наблюдава при броя на децата с проблемно поведение, който намалява от 6 през 2017/2018 г. до 4 деца през учебната 2018/2019 г. Относно броя на децата на възраст до 7. с изявиени дарби на територията на областта липсва информация.

Таблица 8. Брой деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания и с проблемно поведение в област Перник и в общините в областта

община	Брой деца до 7 г.		Брой деца със специални образователни потребности		Брой деца с хронични заболявания		Брой деца с проблемно поведение	
	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
област Перник	3756	3834	53	78	10	12	6	4
Брезник	144	152	4	8	0	1	0	0
Земен	42	31	1	0	0	0	0	0
Ковачевци	15	18	0	0	0	0	0	0
Перник	2924	3004	42	60	6	6	0	0
Радомир	536	543	5	9	4	5	0	0
Трън	95	86	1	1	0	0	6	4

Източник: РУО-Перник

Броят на педагогическия персонал в детските градини в област Перник през трите разглеждани учебни години намалява с 10 броя (с 3,2%) и през учебната 2018/2019 г. е 307 броя. Това намаление се дължи на намалението в двете най-големи общини - Перник и Радомир. Съгласно статистическите данни, през учебната 2018/2019 г. на всеки 11 деца, посещаващи детска градина се пада 1 преподавател, съотношението е същото и средно за страната.

Таблица 9. Педагогически персонал в детските градини в област Перник и в общините в областта (бр.)

	2016/2017 (бр.)	2017/2018 (бр.)	2018/2019 (бр.)
Област Перник	317	310	307
Брезник	11	11	11
Земен	2	2	2
Ковачевци	2	2	2
Перник	247	241	240
Радомир	49	48	45
Трън	6	6	7

Източник: Национален статистически институт

По информация на РУО-Перник, обучени за работа с деца с дарби и с деца с проблемно поведение през учебната 2017/2018 г. са 16 педагогически специалисти, а през учебната 2018/2019 г. - още 30 бр., като всички са от детски градини на територията на община Перник. Необходимост от такова специализирано обучение имат още 186 педагогически специалисти в област Перник, като разпределението по общини е следното: 131 - в община Перник, 39 - в община Радомир, 10- в община Брезник и 6 - в община Трън.

2.2. Училища

Структурата на училищната мрежа в област Перник към 31.12.2018 г. включва 40 броя училища, 27 от които са на територията на община Перник, 8 - на територията на община Радомир, 2 - в община Брезник и по 1 училище в общините Земен, Ковачевци и Трън. Най-много са общообразователните училища - 32 броя, следвани от професионалните гимназии - 7 бр. и 1 бр. спортно училище.

Общият брой на учащите в област Перник през учебната 2018/2019 г. възлиза на 11 125 души, от които учащите в общообразователни училища са 8 744 (78,6%), а тези в професионални училища - 2 381 души. В сравнение с учебната 2016/2017 г. броят на учащите в областта намалява с 1,8%, като най-голямо е намалението в общините Трън (9%), Радомир (7,1%) и Земен (6,8%).

Таблица 10. Брой учащи в област Перник и в общините в областта

	Брой учащи в общообразователни и специални училища			Брой учащи в професионални училища			Брой учащи общо		
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Област Перник	9132	8834	8744	2193	2429	2381	11325	11263	11125
Брезник	415	417	429	-	-	-	415	417	429
Земен	117	95	89	-	11	20	117	106	109
Ковачевци	17	19	23	-	-	-	17	19	23

Перник	7087	6914	6833	1835	2034	2015	8922	8948	8848
Радомир	1197	1117	1111	358	371	333	1555	1488	1444
Трън	299	272	259	-	13	13	299	285	272

Източник: Национален статистически институт

Съгласно предоставени от РУО-Перник данни, броят на учениците (във възрастовата група 7-18 г.) със специални образователни потребности през учебната 2018/2019 г. възлиза на 375 и нараства с 20 ученика, сравнено с 2017/2018 г. (5,6%) Нарастване се отбелязва и при броя на учениците с хронични заболявания (от 172 през учебната 2017/2018 г. на 196 ученика през 2018/2019 г. - с 14%) и при броя на учениците с проблемно поведение в областта (от 425 през учебната 2017/2018 г. на 508 през 2018/2019 г. - с 19,5%) Най-значително като процент е нарастването на учениците с изявени дарби - с 38,1%, което обаче в абсолютна стойност се равнява на нарастване с 16 ученика (от 42 през учебната 2017/2018 г. на 58 през 2018/2019 г.)

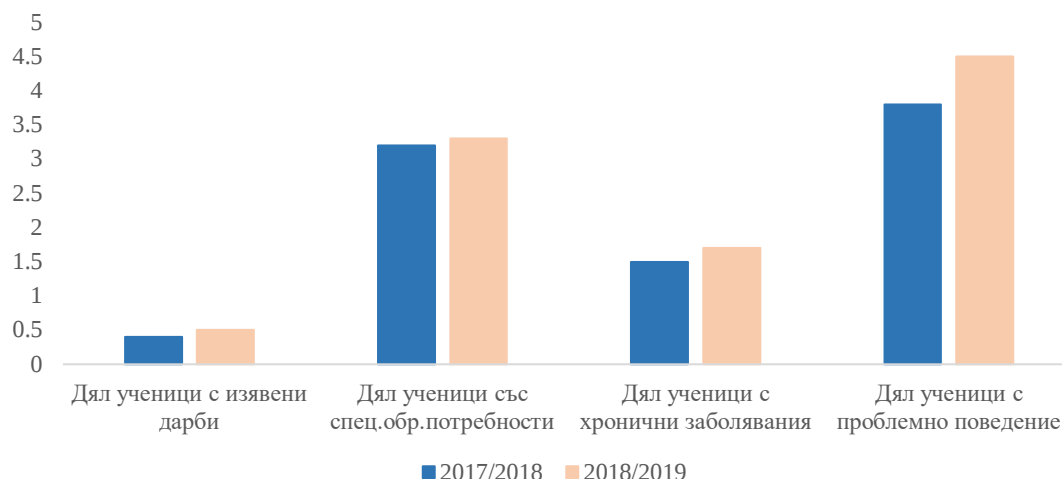
Таблица 11. Брой ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания, с проблемно поведение и с изявени дарби в област Перник и в общините в областта

Общини	Брой на учениците ¹		Брой ученици с изявени дарби		Брой ученици със специални образователни потребности		Брой ученици с хронични заболявания		Брой ученици с проблемно поведение	
	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
Брезник	398	406	0	0	28	28	0	0	21	22
Земен	107	105	0	0	10	11	0	0	23	21
Ковачевци	22	24	0	0	0	3	0	0	0	0
Перник	8821	8831	38	58	258	262	138	156	311	352
Радомир	1621	1586	4	0	56	53	34	40	24	74
Трън	268	263	0	0	3	18	0	0	46	39
Област Перник	11237	11215	42	58	355	375	172	196	425	508

Източник: РУО-Перник

Фигура 4. Дял на учениците с изявени дарби, със специални образователни потребности, с хронични заболявания и с проблемно поведение от общия брой ученици в област Перник

¹ Броят на учениците в таблица 10 и в таблица 11 се различава поради различния източник на статистическите данни - Национален статистически институт и РУО-Перник и съответно различната методика



Източник: РУО-Перник

През учебната 2018/2019 г. в училищата в област Перник преподават 828 учители, което е с 20,9% повече от техния брой през учебната 2016/2017 г.

Таблица 12. Брой учители в общообразователните и професионалните училища в област Перник и в общините в областта

	2016/2017 (бр.)	2017/2018 (бр.)	2018/2019 (бр.)
Област Перник	685	785	828
Брезник	31	34	41
Земен	12	16	17
Ковачевци	6	6	6
Перник	507	596	624
Радомир	107	108	115
Трън	22	25	25

Източник: Национален статистически институт

През учебната 2017/2018 г. педагогическият персонал, обучен за работа с ученици с дарби и с деца с проблемно поведение, възлиза на 49 учители, 22 от които са от училища в община Перник, 24 - от община Радомир и 3 - от община Брезник. През следващата учебна 2018/2019 г. броя на обучените учители силно нараства - с над 200% - обучените достигат 161 броя, като от тях 110 са от община Перник, 47 - от община Радомир, 3 - от община Брезник и 1 - от община Трън. Въпреки значителния напредък в тази посока, още 365 педагогически специалисти от областта имат нужда от специализирано обучение (съгласно оценка на РУО-Перник).

Таблица 13. Брой обучени педагогически специалисти и брой педагогически специалисти, които имат нужда от специализирано обучение в област Перник и в общините в областта

Общини	Брой педагогически специалисти, които са обучени за работа с надарени деца и с деца с проблемно поведение		Брой педагогически специалисти, които имат нужда от обучение за работа с надарени деца и с деца с проблемно поведение
	2017/2018	2018/2019	
Брезник	3	3	32
Земен	0	0	17
община Ковачевци	0	0	0
Перник	22	110	215
Радомир	24	47	81
Трън	0	1	20
Област Перник	49	161	365

Източник: РУО-Перник

Наблюдава се отрицателна тенденция при броя на **напусналите образователната система** в област Перник - напусналите училище през учебната 2017/2018 г. са 147 души, с 18 души повече (с 14% повече) в сравнение с учебната 2015/2016 г. На общинско ниво, броят на напусналите училище намалява почти двойно в общините Радомир и Трън и се увеличава няколко пъти в община Брезник (от 4 на 26 души). Тенденцията средно за страната е противоположна - намаляване на броя на напусналите образователната система за 3-те учебни години общо с 4%.

Таблица 14. Напуснали основно образование в област Перник и в общините в областта (бр., %)

	2015/2016 (бр.)	2016/2017 (бр.)	2017/2018 (бр.)	Прираст 2017/2018 спрямо 2015/2016 (%)
Общо за страната	14483	14198	13902	-4,0
Област Перник	129	130	147	14,0
Брезник	4	7	26	550,0
Земен	3	2	2	-33,3
Ковачевци	0	0	0	0,0
Перник	70	81	92	31,4
Радомир	33	29	17	-48,5
Трън	19	11	10	-47,4

Източник: Национален статистически институт

Данните относно напусналите образователната система ученици, предоставени от РУО-Перник, в известна степен се различават от тези на Националния

статистически институт, но тенденцията е същата. Броят на отпадналите ученици през учебната 2018/2019 г. възлиза на 122 ученика и е с 30 повече в сравнение с предходната 2017/2018 г. (92 ученика) - нарастване с 32,6%. Най-голям е броят на напусналите ученици, които са заминали в чужбина - 79 броя през 2018/2019 г. - 64,8% от всички напуснали ученици, като се предполага, че тези ученици продължават образованието си там. По-нисък е броят на учениците, напуснали поради отсъствия - 24 броя (19,7% от всички напуснали ученици) и на напусналите по социални и семейни причини - 16 броя (13,1%).

Намаление се регистрира при **учениците, преместени по тяхно желание** в друго училище - 368 ученика през учебната 2018/2019 г. - намаление с 20 ученика спрямо предходната учебна година. На общинско ниво, преместените по тяхно желание през 2018/2019 г. са по-малко в общините Перник и Брезник.

Таблица 15. Брой ученици, напуснали образователната система по причини на отпадане в област Перник и в общините в областта

Общини	Брой на учениците		Брой отпаднали ученици по социални и семейни причини		Брой отпаднали ученици поради трудности в обучението, слаб успех и нежелание за учене		Брой отпаднали ученици поради отсъствия		Брой ученици заминали в чужбина	
	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
Брезник	398	406	1	4	0	0	0	2	12	2
Земен	107	105	0	0	0	0	0	0	0	0
Ковачевци	22	24	0	0	0	1	0	0	0	0
Перник	8821	8831	4	8	1	2	19	13	28	50
Радомир	1621	1586	0	1	0	0	1	9	16	16
Трън	268	263	1	3	0	0	1	0	8	11
Област Перник	11237	11215	6	16	1	3	21	24	64	79

Източник: РУО-Перник

Негативна статистика се наблюдава и при броя на **учениците с наложени санкции** (съгласно чл.199, ал.1, т.1-5 от Закона за предучилищното и училищното образование), който през учебната 2018/2019 г. нараства в сравнение с предходната учебна година. Най-голям е дялът на учениците, наказани със “забележка” (т.1) - 5,3% от всички ученици през учебната 2018/2019 г. (590 ученика, нарастване със 124 ученика спрямо предходната учебна година), следвани от наказаните с “предупреждение за преместване в друго училище” (т.3) - 84 ученика, при 77 - през 2017/2018 г.

Таблица 16. Брой на учениците в област Перник и в общините в областта с наложени санкции съгласно чл.199, ал.1, т.1-5 от Закона за предучилищното и училищното образование

Общини	Брой ученици с наложени санкции по чл. 199, ал. 1, т. 1 от ЗПУО (забележка)		Брой ученици с наложени санкции по чл. 199, ал. 1, т. 2 от ЗПУО (преместване в друга паралелка в същото училище)		Брой ученици с наложени санкции по чл. 199, ал. 1, т. 3 от ЗПУО (предупреждение за преместване в друго училище)		Брой ученици с наложени санкции по чл. 199, ал. 1, т. 4 от ЗПУО (преместване в друго училище)		Брой ученици с наложени санкции по чл. 199, ал. 1, т. 5 от ЗПУО (преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение)	
	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019	2017/2018	2018/2019
Брезник	18	19	0	0	2	0	0	0	2	1
Земен	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Ковачевци	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Перник	359	438	5	4	59	59	8	15	1	4
Радомир	56	73	0	1	9	18	1	2	1	2
Трън	29	57	0	0	7	7	0	0	0	0
Област Перник	466	590	5	5	77	84	9	17	4	7

Източник: РУО-Перник

Броят на учениците, повтарящи класа, в област Перник през учебната 2018/2019 г. е 27, остава непроменен спрямо предходната 2017/2018 г., което показва ефективна организация и извършване на допълнителна работа по учебните предмети. Най-голям е броят на второгодниците (през 2018/2019 г.) в община Перник - 17, следван от община Земен - 5, община Радомир - 2, община Брезник - 2 и община Трън - 1 брой.

Обхватът и задържането на децата и учениците в учебните заведения оказва изключително влияние върху състоянието на образователната мрежа. Този фактор следва да бъде приоритетен за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в област Перник. Препоръчително е педагогическите екипи на училищата в областта да разработят свои политики за намаляване на процента на напусналите ученици. Успоредно с традиционните механизми за работа и превенция на случаите на преждевременно напускане във все повече училища целесъобразно е да се прилагат иновативни подходи, добри практики, да се търси се съдействие от родителската общност за подобряване на училищната среда. Обикновено мерките, които дават резултат за намаляване на отсъствията по неуважителни причини, са ефективни и за предотвратяване на напускане на образователната система.

2.3. Физически параметри на детските градини и учебните заведения в област Перник

Осигуряването на равен достъп до образование и социално включване на децата и учениците със специални образователни потребности, чрез изграждане на достъпна архитектурна среда, е повсеместно реализирана политика в област Перник, относно тяхното общообразователно обучение.

Детските градини разполагат с достатъчен сграден фонд, отговарящ на условията за цялостен, качествен и пълноценен педагогически процес. През последните години чрез реализиране на проекти и програми са направени подобрения относно функционалността и естетичността на материалната база. Необходимо е

да се продължи модернизацията на материално-техническата база, както и моделирането ѝ с оглед подкрепата на все повече деца в детските градини, включително и тези със специфични образователни потребности.

Учебните заведения разполагат с добра материално-техническа база, която всяка година се подобрява и осъвременява. Изградени са здравни кабинети към училищата и детските градини, назначен е медицински персонал. Все още обаче се наблюдава бавен темп на технологично обновяване на учебно-техническите средства. Относно достъпа до комуникация и информация, съгласно предоставената от РУО-Перник информация, в нито едно училище на територията на областта няма проблеми. Въпреки че почти всички училища предлагат достъп за деца с физически и сензорни увреждания, достъпът е до първите етажи, като това създава неудобства както за тях, така и за техните съученици, които се ограничават до една класна стая. В по-малките населени места изграждането на рампа и/или санитарен възел е още по-силно затруднено. Това налага участието на училищата в целеви програми чрез общините за изграждането на архитектурно-достъпна среда. С осигурена достъпна архитектурна среда в област Перник за учебната 2018/2019 г. са 20 училища, от които 12 броя - в община Перник, 6 броя - в община Радомир и по 1 брой в общините Ковачевци и Трън.

С особена важност е акцентирано върху повишеното ниво на безопасност в училищата и детските градини, както и на физическата сигурност на децата, учениците и учителите. В тази връзка в голяма част от училищата и детските градини се използват монтирани сигнално-охранителна техника и други съпътстващи съоръжения за безопасност.

2.4. Информация за предприетите мерки от училищата в област Перник за изпълнение на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2017-2019 г.

Съгласно предоставена информация от РУО-Перник, общата подкрепа в образователните институции в област Перник в учебните 2017/2018 и 2018/2019 години е насочена към развитие потенциала на всяко дете и ученик и включва екипна работа между отделните специалисти, дейности за превенция на обучителните затруднения, занимания по интереси, кариерно ориентиране на учениците, поощряване с морални и материални награди, дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение, логопедична работа, библиотечно – информационно обслужване, осигуряване на общезитие, грижа за здравето.

Екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти, като един от най-важните аспекти от приобщаващото образование, се прилага и през двете години. На регулярни срещи се обменя информация, обсъждат се дейности за подкрепа, коментират се проблеми и се вземат решения с цел подобряване работата с децата и учениците. Споделени са добри практики. Набелязани са конкретни мерки за обща подкрепа за отделни ученици, насочени към допълнително обучение или допълнителни консултации по учебен/и предмет/и, занимания по интереси подходящи за развитие на способностите и уменията на децата и учениците, конкретни дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение в училището.

Превенцията и преодоляването на обучителните затруднения през учебните 2017/2018 и 2018/2019 години в училищата в област Перник е осъществена чрез **допълнителни консултации по учебни предмети**, допълнително обучение през учебната година и групи за работа през лятната ваканция. За целта, директорите със заповеди са утвърдили графици за допълнителни консултации по учебни предмети съответно за първи и втори срок, за които са уведомени учениците и родителите. Видът на подкрепата и броят часове за консултации или допълнителни часове по учебен предмет са определени на заседание на съответното методическо обединение след анализ на входните равнища на учениците и през учебната година при установени пропуски или слаби оценки след среща на координатора, учителя по съответния учебен предмет и класния ръководител.

След направените през м. декември 2018 г. промени в Наредбата за приобщаващото образование относно възможността за организиране на групи за занимания по интереси и допълнително обучение, от 2019 г. в девет училища в областта са сформирани 51 групи за допълнително обучение по учебен предмет през лятната ваканция за подпомагане на общо 281 ученици.

От началото на новата финансова година, след анкетно проучване на желанията на учениците и процедура, определена в Наредбата за приобщаващото образование, в училищата от област Перник са сформирани общо 330 групи за занимания по интереси по следните тематични направления:

- Математика – 63 групи с общо 812 ученици
- Дигитална креативност – 31 групи с общо 412 ученици
- Технологии – 31 групи с общо 429 ученици
- Природни науки – 47 групи с общо 539 ученици
- Изкуства и култура – 62 групи с общо 843 ученици
- Гражданско образование – 65 групи с общо 955 ученици
- Екологично образование и здравословен начин на живот – 8 групи с общо 108 ученици
- Спорт – 23 групи с общо 285 ученици,

Заниманията по интереси са насочени към развитието потенциала и способностите на учениците и повишаване мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности, с оглед индивидуалните им потребности и интереси.

Център за подкрепа на личностното развитие – Обединен детски комплекс гр. Перник през учебните 2017/2018 и 2018/2019 години осъществява следните видове дейности за обща подкрепа за личностното развитие на децата и учениците, като са сформирани групи по занимания по интереси със следните насочености:

Общ брой групи 78:

- От тях – в област „Наука и технологии“ – 9 групи
- От тях – в област „Изкуства“ – 57 групи
- От тях – в област „Спорт“ -12 групи

- Постоянно действащи групи -76 групи
- Временно действащи групи през ваканцията – 2 групи

Общ брой деца и ученици включени в групите – 1032 през учебната 2017/2018 г. и 1044 през учебната 2018/2019 г.

Център за подкрепа на личностното развитие – Обединен детски комплекс гр. Радомир през учебните 2017/2018 и 2018/2019 години осъществява дейности за обща подкрепа - занимания по интереси в направленията: „Наука и технологии“, „Изкуства“ и „Спорт“. Специалистите от центъра през учебната 2017/2018 г. работят с общо 41 групи (27 постоянни и 14 временни групи) с 342 деца и ученици. През месеците юни и юли са организирани и се провеждат летни занимания с 48 деца и ученици, а през учебната 2018/2019 г. - с 30 групи (23 постоянни и 7 временни групи) с 310 деца и ученици. През месеците юни и юли са организирани и се провеждат летни занимания с 45 деца и ученици.

Център за подкрепа на личностното развитие – Ученическо общежитие гр. Перник предоставя обща подкрепа за личностно развитие на учениците, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им, изграждане на позитивен организационен климат и утвърждаване на позитивна дисциплина. Осъществява допълнителна работа с учениците чрез откриване на заложбите на всяко дете и насочване на развитието му в област, в която то би могло да изяви най-добре своя потенциал. Педагозите работят за създаване на положителна атмосфера, влияеща благоприятно върху развитието на учениците. В Център за подкрепа на личностното развитие - Ученическо общежитие гр. Перник са настанени 54 ученици, обучаващи се в училища в гр. Перник.

През двете учебни 2017/2018 и 2018/2019 години **кариерното ориентиране** се осъществява от педагогическите съветници и класните ръководители, чрез предвидени в тематичните разпределения теми за кариерно ориентиране, индивидуално и групово информиране и консултиране, формиране на умения за планиране на кариерното развитие, провеждане на информационни срещи в часа на класа, изготвяне на тематични презентации и табла, родителски срещи за учениците от седми клас, свързани с избора на предпочитаните специалности и професии и ориентиране към желаното училище. Кариерните консултанти от ЦПЛР-ОДК гр. Перник провеждат в училища от област Перник анкетно проучване на учениците относно техните нагласи и желания за професионално ориентиране и консултират седмокласниците при избора им на подходящ за тях профил или професия. Проведена е разяснителна кампания по отношение на провеждането на Националното външно оценяване и осъществяване на прием след завършен VII клас. В ОУ „Христо Смирненски“ гр. Радомир има клуб „Кариера“, оборудван с мултимедия, принтер и лаптопи, учебни филми, методически пособия, тестове и игри за професионално ориентиране на учениците. С учениците от ПГТ „Юрий Гагарин“ гр. Радомир, са проведени часове на тема: „Писане на CV и мотивационно писмо“, а учениците от XI и XII клас на ПГЕМП „Христо Ботев“ гр. Перник участват във форум „Висше образование – да успееш в България“. В Центъра за подкрепа на личностно развитие – Обединен детски комплекс гр. Перник е проведен форум на средните и професионални училища за кандидатстване на ученици след завършване на VII клас.

За учениците със специални образователни потребности, завършващи с удостоверение за завършен клас, РУО – Перник съвместно с Регионалния екип за подкрепа на личностно развитие за деца и ученици със специални образователни потребности към Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Перник провежда 21 консултации с учениците завършващи VII клас с удостоверение и техните родители относно възможностите за продължаване на образованието в профили и специалности по професии, които са съобразени с индивидуалните им потребности и здравословното им състояние и 8 консултации с родителите на учениците със СОП, завършили X клас, първа степен професионална квалификация в ПГОТ „Св. Иван Рилски“ гр. Перник.

През учебните 2017/2018 и 2018/2019 години учениците участват в олимпиади по различни предмети в зависимост от интересите си, **спортни състезания и конкурси, в различни изяви на общинско, областно и национално ниво** и са взели множество награди и медали. Моралните и материалните награди са заложили в правилниците за дейността на училищата и стимулират изявите на учениците на училищно, общинско или национално ниво.

Учениците, спечелили призови места в олимпиади, състезания и други училищни, общински и други форуми, са поощрени с **морални и материални награди**, с грамоти за участие или отлично представяне.

През учебната 2017/2018 г. възпитаниците на **Центъра за подкрепа на личностно развитие – Обединен детски комплекс-Перник** са реализирали над 80 национални и международни изяви във всички области на обучение, като на децата/учениците са присъдени над 100 златни медали, 3 гранд-при, над 50 сребърни и бронзови медали, персонални дипломи и награди за учители, присъдени са 2 звания „маестро“, множество грамоти и поощрителни награди, а през учебната 2018/2019 г. в ЦПЛР – ОДК гр. Перник, до месец юли, са реализирани над 120 национални и международни изяви във всички области, в резултат на което са присъдени, до настоящия момент, следните награди и отличия: 89 златни медали, 71 сребърни и 45 бронзови медали, множество грамоти и поощрителни награди:

- 1 най-високо отличие „Гранд при”
- Удостояване с „ПЛАКЕТ” от Кмета на град Перник за заслуги за развитие на образованието и културата в община Перник на двама учители – старши учител Мариана Янкулова и старши учител Димитър Костанцалиев
- Удостояване с „Диплом” за заслуги за развитие на образованието и културата в община Перник на двама учители – Йоана Сойка и Владислава Владиславова
- Удостояване с „ПЛАКЕТ” ЦПЛР-ОДК Перник от Кмета на град Перник за заслуги за развитие на образованието и културата в община Перник и във връзка с честванията за 90 години Перник
- Удостояване с Диплом за популяризиране на българското певческо изкуство на Димитър Костанцалиев – старши учител по музика
- Удостояване с „ПЛАКЕТ” ЦПЛР-ОДК Перник от Кмета на град Перник за заслуги за развитие на образованието и културата в община Перник и във връзка с 65 години извънучилищна дейност в град Перник
- Персонални награди и дипломи за учителите като ръководители на съответните изяви или индивидуални участници

През учебната 2018/2019 г. децата и учениците от ЦПЛР-ОДК гр. Радомир са взели участие в 15 общински мероприятия и 10 областни и национални конкурси и състезания, като са спечелили 3 първи места, 2 втори места, 3 трети места и 1 поощрение.

Дейностите за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен психоклимат в училището и включват педагогическа и психологическа подкрепа, осъществена от класните ръководители и психолозите/педагогическите съветници, която е насочена към всички участници в образователния процес. Дейностите по превенция на тормоза и насилието в училищата са реализирани чрез провеждане на тематични часове в рамките на часа на класа, беседи за насилието, общуването и разрешаване на конфликти помежду им, провеждане на инициативи по повод на международния ден на толерантността. Системната работа по Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училищата е насочена към провеждането на анкети, анализ, план за работа, правила на класовете, водене на дневник за случаи на тормоз в училище, работа по случай, участие в родителски срещи, което определя и политиката за превенция и интервенция на тормоза и насилието в съответното училище.

За преодоляване на проблемното поведение на учениците в училище са осъществени редица дейности като: обсъждане между ученика и класния ръководител на възникнал проблем с цел откриване на причините за него и изясняването му, консултиране на ученика с педагогически съветник или психолог, насочване на детето или ученика към занимания по интереси, съобразени с неговите потребности и възможности, участие на ученика в дейности в полза на училището, които са разписани в Правилника за дейността на училището, привличане на родителите, групова работа с класовете.

Логопедична работа през учебната 2017/2018 г. се осъществява в 1 детска градина и 6 училища, в които има назначени логопеди. В СУРИЧЕ „Д-р Петър Берон“ гр. Перник в началото на учебната година логопедът е провел скрининг на учениците от I клас с цел установяване на комуникативни нарушения. В резултат на това са сформирани 10 логопедични групи с общо 37 ученици. В резултат на логопедичната терапия през годината 19 ученици с коригирана реч, 13 с подобрени комуникативни умения с мнение за продължаване на логопедична терапия след контролен преглед в началото на новата учебна година. Петима са напуснали групата поради преместване в друго училище и четирима са отписани, поради невъзможност за посещаване на логопедични занятия. През 2018/2019 г. логопедична работа се осъществява в 1 детска градина и 8 училища, в които има назначени логопеди, като в четири от тях логопедите са назначени на половин норматив. През настоящата учебна година 2019/2020 са открити два нови логопедични кабинети - в XII ОУ „Васил Левски“ гр. Перник и XIII ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Перник.

Библиотечно – информационното обслужване се осъществява в училищата от областта, в които има функциониращи библиотеки. От общо 40 училища, които се намират на територията на област Перник, в 31 има функциониращи библиотеки, като в 12 от тях са назначени от директора на училището щатни библиотекари. Нова библиотека през настоящата учебна година е открита в XIII ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Перник.

В ОУ “Св. Иван Рилски“ гр. Перник функционира библиотека със заемна и читалня. Освен основните дейности, които организира и реализира библиотеката, в нея се правят и библиотечно - библиографски справки, свързани с учебния процес. Дейността на училищната библиотека е свързана и с провеждане на разнообразни дейности: извънкласно четене, драматизация на приказки, рецитали, беседи за делото и живота на велики българи, както и за различни традиции и обичаи, организиране на коледарски групи, които представят традиционни обичаи, стихове и песни, запознаване на първокласниците с дейността и правилника на училищната библиотека и записване на нови читатели по случай „Празника на буквите“.

Библиотечно – информационното обслужване в СУРИЧЕ „Д-р Петър Берон“ гр. Перник е насочено към изработване на дипляни и презентация за ученици и родители, които ги запознават и информират със специалностите за прием след завършен VII клас. Разпространени са материали, брошури, дипляни, свързани с превенция на употребата на наркотични вещества, алкохол, тютюнопушене, Европа и ЕС, Европейския парламент, превенция на ХИВ и СПИН.

В ОУ „Христо Смирненски“ гр. Радомир функционира библиотека с богат библиотечен фонд. За своята дейност училищният библиотекар има изготвен план за учебната година, в който са заложили целите, функциите и отговорностите му. През учебната 2018/2019 г. от библиотечно-информационното обслужване в училището са се възползвали 454 ученици.

Основната цел на библиотечно-информационно обслужване в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Радомир е изграждане на навици за четене и умения за търсене и ползване на информация. Стремелът на учителите и библиотекарят е училищната библиотека да се превърне в основен фактор за формиране и изграждане в учениците на умения и навици за непрекъснато самообразование. В библиотеката има свободен достъп до библиотечния фонд, където учениците получават и универсална информация за различни по тип, вид, тематика и език документални източници. През учебната 2018/2019 г. от библиотечно-информационното обслужване в училището са се възползвали 326 ученици.

Грижата за здравето на децата и учениците се осъществява от общините. В детските градини в общините Перник, Радомир, Брезник, и Трън има назначени от кмета на съответната община медицински сестри, които провеждат сутрешния филтър на децата и следят и се грижат за здравето им. В общините Земен и Ковачевци, където има по една детска градина, няма назначени медицински сестри, тъй като броят на децата в тях е малък. При необходимост от медицинска помощ или консултация на разположение са личните лекари в съответното населено място.

В училищата е осигурен достъп и са създадени условия за медицинско обслужване, което се осигурява от съответната община, както финансово, така и кадрово. Има оборудвани и обзаведени 31 медицински кабинети. Медицинските специалисти, които работят в тях са 30. В ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Перник има два медицински кабинета – за всяка от сградите, в които се помещава училището, в които медицинската сестра работи в определени дни от седмицата. В ОУ „Св. Константин Кирил Философ“ гр. Перник медицинската сестра работи два дни в училището, а в ОУ „Иван Вазов“ с. Извор, общ. Радомир медицински специалист посещава училището един път седмично. Спешните шкафове са снабдени с медикаменти и материали за оказване на първа долекарска помощ.

Проведени са беседи или лекции на здравна тематика, които са планирани в годишния план на училището и провеждани от медицинските сестри или съвместно с психолога и класните ръководители в съответното учебно заведение. Някои от темите са представени с участие на експерти от Регионална здравна инспекция - Перник.

Обща подкрепа за личностно развитие на децата в детските градини от област Перник се предоставя в 20 от тях. Тя се изразява в грижи за физическото, психичното и социалното развитие на децата, откриване на затруднения в ученето и участието на децата в различни дейности, откриване на дарби. Осигурена е възможност за занимания по интереси чрез предоставяне на допълнителни педагогически услуги от външни преподаватели: английски език, народни и други танци, различни видове спорт, театрални постановки за деца и други. При установени езикови и/или емоционално-поведенчески затруднения се провеждат консултации с родителите и, ако е необходимо, се насочват към определени специалисти. Логопедична помощ е предоставена на 31 деца от ДГ № 11 „Знаме на мира“ гр. Перник, а в групите за арттерапия, когнитивен и психомоторен тренинг в същата детска градина са включени 22 деца. В ДГ № 5 „Вела Пеева“ гр. Перник са проведени срещи с четирима родители за спазване на правилата и преодоляване на проблемното поведение на децата им, на които е осигурена необходимата подкрепа. При установени затруднения при усвояване на знанията е организирана индивидуална работа със съответното дете.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие

През учебната 2017/2018 г. за краткосрочна допълнителна подкрепа са одобрени 32 деца/ученици, а за дългосрочна допълнителна подкрепа – 46 деца/ученици, а през учебната 2018/2019 г. за краткосрочна допълнителна подкрепа са одобрени 64 деца/ученици, а за дългосрочна допълнителна подкрепа – 48 деца/ученици.

Брой деца/ученици, на които през учебната 2017/2018 г. и учебната 2018/2019 г. съответно е предоставена допълнителна подкрепа:

Брой деца/ученици със специални образователни потребности:

в детските градини – 53/78 деца

в училищата – 355/375 ученици

Брой деца/ученици в риск:

в детските градини – 0/0 деца

в училищата – 83/134 ученици

Брой деца с изяви дарби:

в детските градини – 1/0 деца

в училищата – 5/5 ученици

Брой деца/ученици с хронични заболявания:

в детските градини – 2/0 деца

в училищата – 9/3 ученици

Дейност на екипите за подкрепа на личностно развитие в училищата и детските градини

В детските градини и училищата за всяко дете/ученик, на което е одобрена предоставянето на допълнителна подкрепа, директорът е определил със заповед Екип за подкрепа на личностно развитие, съгласно разпоредбите на чл. 188, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищното образование. В екипите задължително се включват психолог и логопед, съгласно изискванията на чл. 128, ал. 2 от Наредбата за приобщаващо образование.

През учебните 2017/2018 и 2018/2019 години ръководителят на регионалния екип за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности, след направени оценки на индивидуалните потребности на децата/учениците е направил съответно 78/122 предложения за одобрение/неодобрение на допълнителна подкрепа на деца и ученици (68/64 предложения за краткосрочна допълнителна подкрепа, 20/48 за дългосрочна допълнителна подкрепа, 13/10 предложения за неодобрение на допълнителна подкрепа) и 4/7 предложения за отлагане от училищно обучение в първи клас за една учебна година.

На децата и учениците, на които е одобрена допълнителна подкрепа от директора на Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Перник, екипите за подкрепа на личностно развитие в детската градина/училището своевременно са изготвили план за подкрепа за всяко от тях, в който са определени целите, задачите, вида и формата на обучение, както и конкретните дейности, честотата на осъществяването им, описание на необходимите ресурси за допълнителната подкрепа, начина на оценяване и очакваните резултати. В плана са определени и часовете за ресурсно подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности.

През учебните 2017/2018 и 2018/2019 години в училищата и детските градини от област Перник със заповеди на директора на съответното училище/детска градина са определени общо съответно 408/453 екипа за подкрепа на личностно развитие: 355/375 екипа за подкрепа на личностно развитие в училищата и 53/78 екипа за подкрепа на личностно развитие в детските градини. Екипите за подкрепа на личностно развитие са провели своите заседания по график в началото, края на първи срок и края на учебната година. В училищата се провеждат при необходимост и извънредни заседания, на част на които се разгледани и обсъдени възможностите за явяване/неявяване на учениците със специални образователни потребности в IV и VII клас в Националното външно оценяване. На заседанията са определени от какви разумни улеснения и подкрепяща среда се нуждаят учениците, които ще участват в НВО.

Изводи от анализа на системата за предучилищно и училищно образование в област Перник:

- ✓ Териториалното разпределение на мрежата от детски и учебни заведения в област Перник е добро и е осигурен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование;
- ✓ Създадена е добра материално-техническа база на училищата и детските градини в областта, но само половината от училищата са осигурили достъпна архитектурна среда;
- ✓ Броят на местата в детските градини в областта удовлетворява нуждите;

- ✓ В училищата са създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време;
- ✓ Съществуват условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания и др.;
- ✓ Нараства броят на децата със специални образователни потребности, както и на децата с хронични заболявания; намалява броят на децата с проблемно поведение;
- ✓ При учениците картината е малко по-различна - нараства броят на учениците с проблемно поведение, в по-малка степен се увеличават учениците със специални образователни потребности и учениците с хронични заболявания;
- ✓ Проведените обучения за работа и подкрепа за личностно развитие включват малка част от педагогическите кадри в детските градини, все-още по-голямата част от тях имат нужда от обучение;
- ✓ За разлика от педагогическия персонал в детските градини, значителна част от преподавателите в училищата е преминала обучение за работа с ученици с проблемно поведение, с изявени дарби;
- ✓ Увеличава се броят на учениците с наложени санкции съгласно Закона за предучилищното и училищно образование;
- ✓ Целесъобразно е образователните институции съвместно с местната и държавната власт, с държавните институции, с НПО и др. да осигурят непосредствена възможност за превенция, интервенция при възникване на криза, за специализирана подкрепа или за бързо организиране на такава, при създадена се необходимост. Общата дейност на всички социални и педагогически фактори е необходимо да се насочи към взаимодействие на специалистите, работещи с деца от социалните услуги, с учители, директори, педагози, с Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, с районните полицейски управления за организиране и координиране на индивидуални и групови занимания с децата съобразно наличните рискови фактори; работа с родители за повишаване на информираността относно наличието на рискови фактори, с цел превенция на рисково поведение от техните деца; обучения на учители от детски градини и училищата за ранно разпознаване на рискови индикации в поведението на децата и учениците;
- ✓ Броят на напусналите образователната система в областта нараства, но най-голям е броят на напусналите образование поради заминаване в чужбина, където се предполага, че те продължават образованието си;
- ✓ Факторите, водещи до напускане на образователната система, са идентифицирани. Необходимо е да се работи по преодоляването на проявата им за всеки конкретен случай. Високо се оценява и значението на ранното детско развитие и качественото предучилищно образование като фактор за предотвратяване на отпадането от образователната система. Реинтегрирането в училище, без съпътстващи мерки за значителна и концентрирана обща подкрепа на ученика, ще водят до повторно и вече трайно отпадане.

3. Анализ на здравословното състояние на децата в област Перник

Обект на анализ са децата, посещаващи детски заведения, във възрастта от 1 до 7 години, групирани по признаците пол и възраст (от 1 до 3 г. и от 3 до 7 г.)

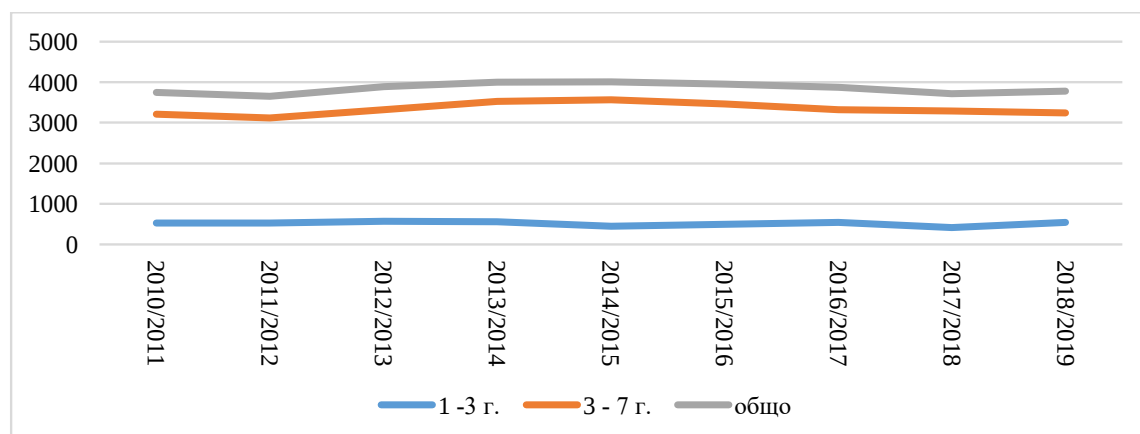
Анализът съдържа данни за антропометричните показатели на децата, съпоставени с нормата за съответната възрастова група. Посочен е и броят на децата, покрили нормите за физическа дееспособност. Данните са от личните здравно-профилактични карти на децата и учениците и са обобщени от медицинските специалисти в здравните кабинети към училищата и детските заведения. Представени са и данни за броя на децата, чиито заболявания изискват диспансерно наблюдение и общият брой заболявания, регистрирани при профилактичните прегледи.

Цялата статистическа информация за анализа на здравословното състояние на децата в област Перник е предоставена от РЗИ-Перник.

През учебната 2018/2019 г. броят на децата на възраст от 1 до 7 г., посещаващи детски заведения, е 3 776² (по-висок с 64 бр. спрямо предходната година). От тях, 3 693 или 97,8% имат проведени профилактични прегледи. От общата бройка деца, 538 са от 1 до 3 години и 3 238 са от 4 до 6 години. По отношение на пола - 1 941 от децата са момчета и 1 835 са момичета.

Таблицата и графиката, които следват, илюстрират обхвата на децата в детските заведения през последните девет учебни години:

Учебна година	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
1 -3 г.	534	534	571	567	442	499	550	416	538
3 - 7 г.	3 213	3 119	3 315	3 535	3 567	3 461	3 329	3 296	3 238
общо	3 747	3 653	3 886	4 002	4 009	3 960	3 879	3 712	3 776



За периода 2010/2011 - 2018/2019 години броят деца от 3 до 7 години, обхванати в детски колективи се движи между 3 119 и 3 567, като те са най-много през

² Данните относно брой деца, посещаващи детски заведения в област Перник, предоставени от РЗИ-Перник се различават незначително от тези на НСИ поради различните методи на събиране на информация

2014/2015 г. Броят на децата от 1 до 3 години за същия период варира между 416 и 571.

3.1. Антропометрия на децата.

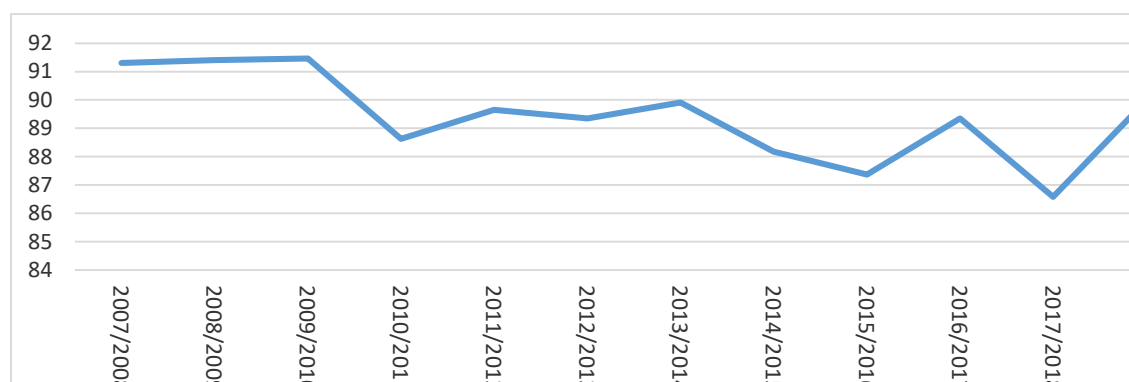
При оценка на антропометричните показатели (ръст и тегло) на децата се разглеждат три групи: I-ва група – оптимална, II-ра група – разширена и III-та група на патологични отклонения.

➤ Индивидуална оценка на ръста

При разглеждане на индивидуалната оценка на ръста се установяват следните резултати:

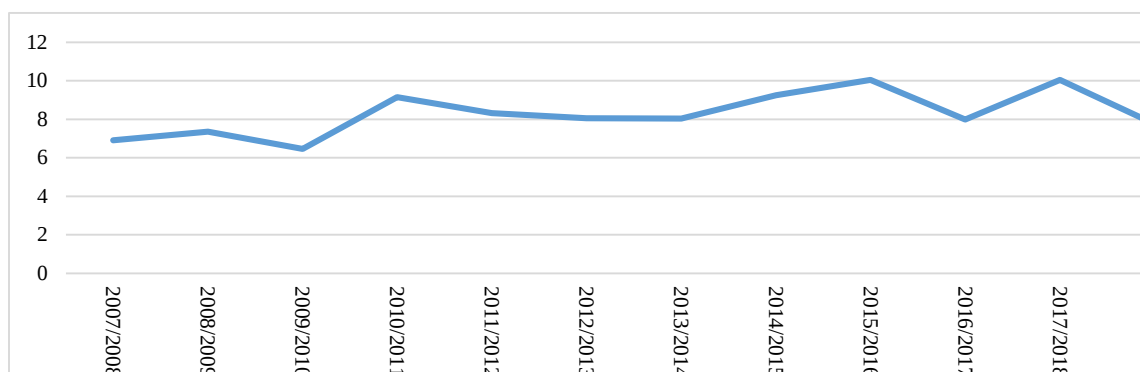
С оптимален ръст през учебната 2018/2019 г. са 3 398 деца или 89,99%, което е с 3,41% по-висока стойност в сравнение с предходната учебна 2017/2018 г. и над стойностите от предходните 8 години. Оформената ясна тенденция на намаляване на броя деца от тази група е прекъсната.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца в I-ва група оптимална	91,3	91,41	91,46	88,63	89,65	89,35	89,91	88,18	87,37	89,35	86,58	89,99



Към разширената група от $\pm$ едно стандартно отклонение до $\pm$ две стандартни отклонения през 2018/2019 г. са 293 деца или 7,76%, при 10,04% за 2017/2018 г.

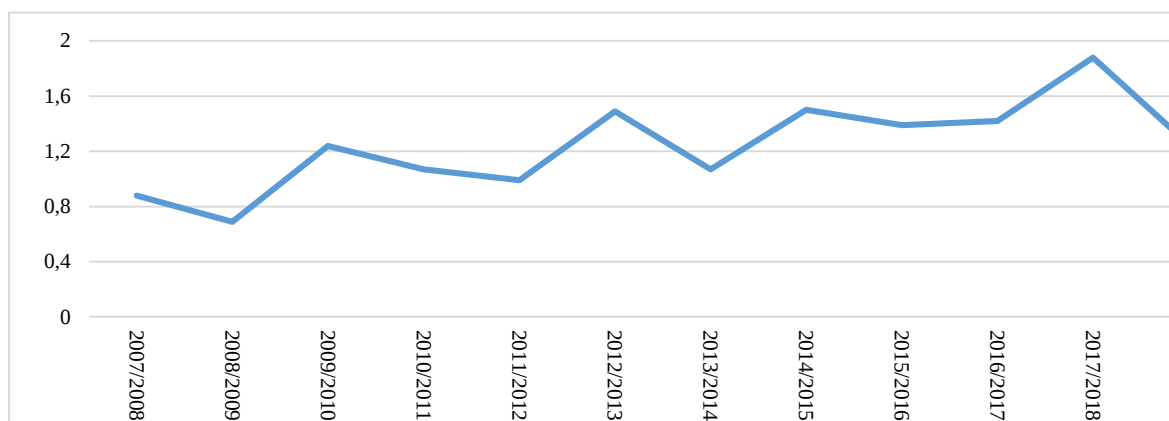
Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца във II-ра група разширена	6,9	7,36	6,46	9,15	8,32	8,05	8,04	9,25	10,05	7,99	10,04	7,76



Таблицата и графиката към нея показват, че относителният дял на децата във II-ра разширена група през учебната 2018/2019 г. е по-нисък от този за 8 години назад.

В III-та група извън нормата под две стандартни отклонения са 47 деца (за учебната 2018/2019 г.), т.е. 1,25%, което също е по-ниска стойност в сравнение с учебната 2017/2018 г. - с 0,63%.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца в III-та група патологични отклонения – под 2 стандартни отклонения	0,88	0,69	1,24	1,07	0,99	1,49	1,07	1,5	1,39	1,42	1,88	1,25

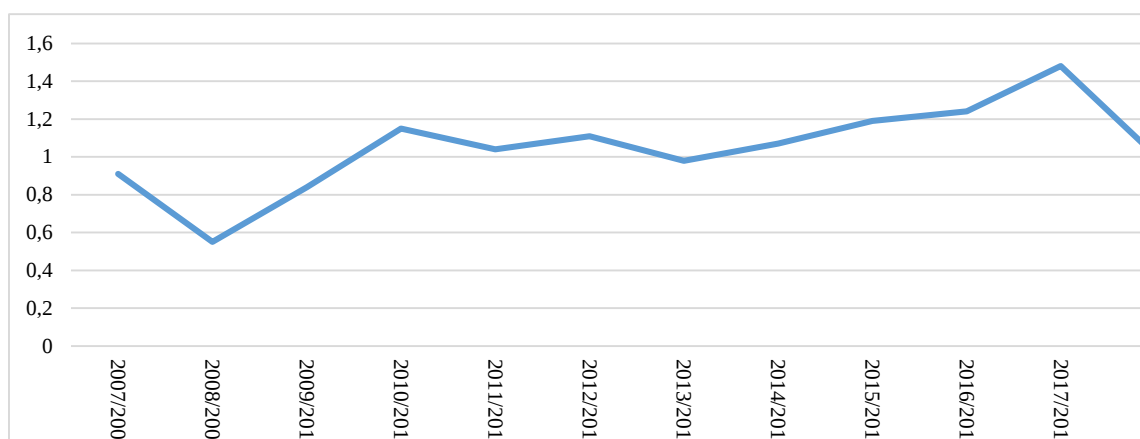


Таблицата и графиката показват, че оформената тенденция на бавно увеличаване на относителния дял на децата с поднормен ръст спрямо предходните години е спряна и техният дял през 2018/2019 г. е по-нисък спрямо четири години назад.

Над нормата от две стандартни отклонения през учебната 2018/2019 г. са 1,01% от децата (38 деца) в сравнение с 1,48% през учебната 2017/2018 г.:

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Дял на децата над нормата от две стандартни отклонения	1.48	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	1.01	1.48	1.01

% деца в III-та група патологични отклонения – над 2 стандартни отклонения	0,91	0,55	0,84	1,15	1,04	1,11	0,98	1,07	1,19	1,24	1,48	1,01
---	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

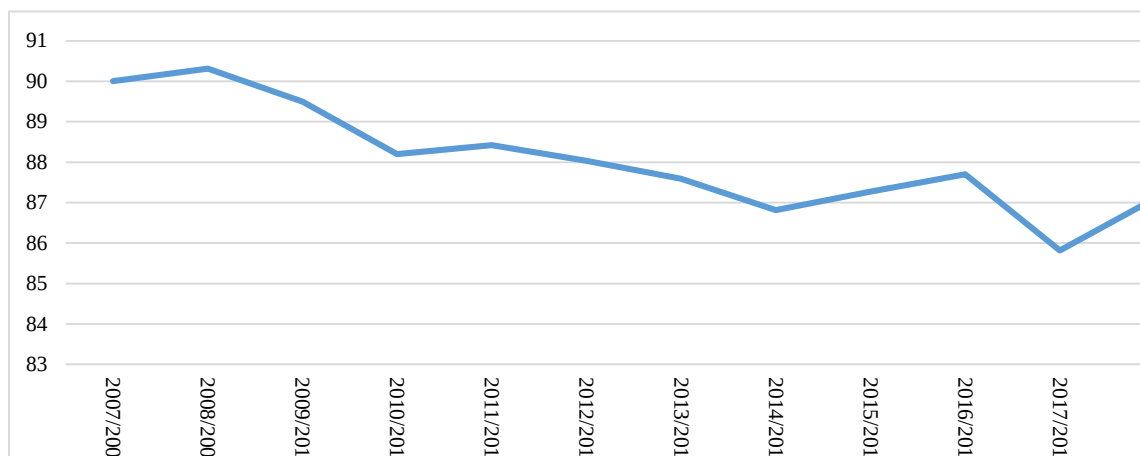


От таблицата и графиката се вижда, че оформената тенденция за увеличаване нивото на отклонение в относителния дял на децата с наднормен ръст е прекъсната.

➤ Индивидуална оценка на теглото

Съгласно индивидуалната оценка на теглото, през учебната 2018/2019 г. с оптимално тегло са 3 289 деца или 87,1%. Относителният дял е по-висок спрямо този от предходната година, но продължава да е нисък за разглеждания дванадесетгодишен период:

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
деца в I-ва група оптимална в %	90	90,31	89,5	88,2	88,42	88,03	87,59	86,81	87,27	87,7	85,82	87,1

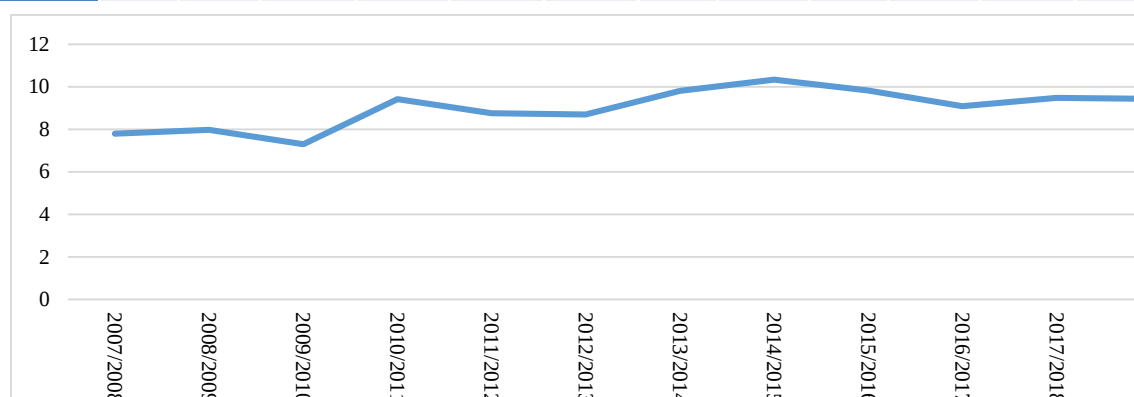


От таблицата и графиката се вижда, че ясно оформената тенденция на намаляване

на относителния дял на децата в I-ва оптимална група за разглеждания период е прекъсната, но техният дял продължава да е нисък.

Във II-ра група – разширена, през учебната 2018/2019 г. са 356 деца, което е 9,43% от общия брой, т.е. под нивото на учебната 2017/2018 г. (9,48%), но над това от 2016/2017 г. - 9,08%. Относителният дял в годините се движи между 7,3% през 2009/2010 г. и 10,33% през 2014/2015 г.:

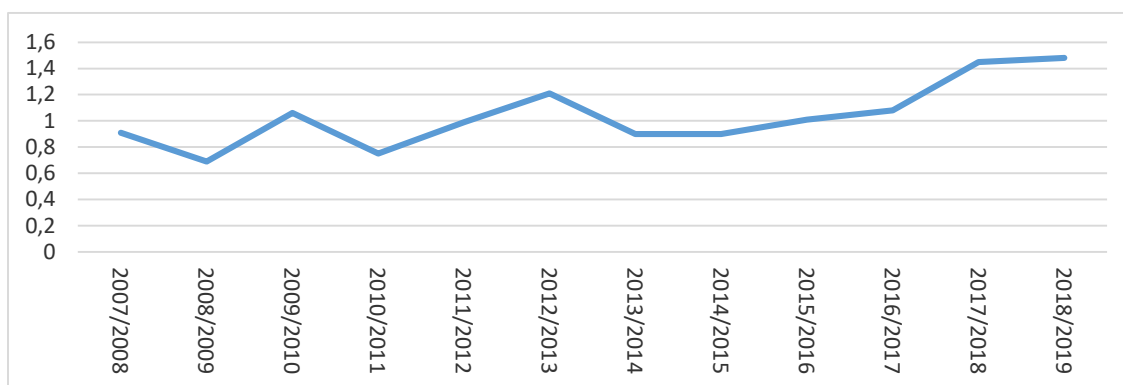
Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца в II-ра група разширена	7,8	7,98	7,3	9,42	8,76	8,7	9,8	10,33	9,82	9,08	9,48	9,43



Таблицата и графиката към нея показват една обща тенденция на увеличение на относителния дял на децата от II-ра разширена група за разглеждания период, която през последните пет-шест години се задържа.

В III-та група, извън нормата под две стандартни отклонения, са 56 деца – 1,48%, т.е. над относителния дял за всички години от разглеждания дванадесетгодишен период:

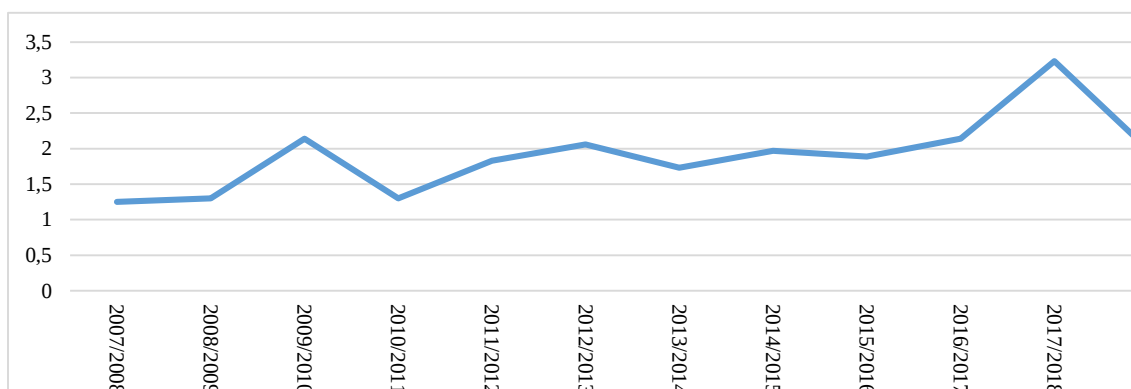
Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца в III-та група патологични отклонения – под 2 стандартни отклонения	0,91	0,69	1,06	0,75	0,99	1,21	0,9	0,9	1,01	1,08	1,45	1,48



Таблицата и графиката към нея показват ясна тенденция на леко увеличение на относителния дял на децата от III-та патологична група – под две стандартни отклонения, с много ниско тегло, за разглеждания период.

Броят на децата над две стандартни отклонения през учебната 2018/2019 г. е 75 деца или 1,99%. Този процент е по-нисък спрямо двете предходни години, но по-висок спрямо останалите осем години от проследявания 12-годишен период.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца в III-та група патологични отклонения – над 2 стандартни отклонения	1,25	1,3	2,14	1,3	1,83	2,06	1,73	1,97	1,89	2,14	3,23	1,99



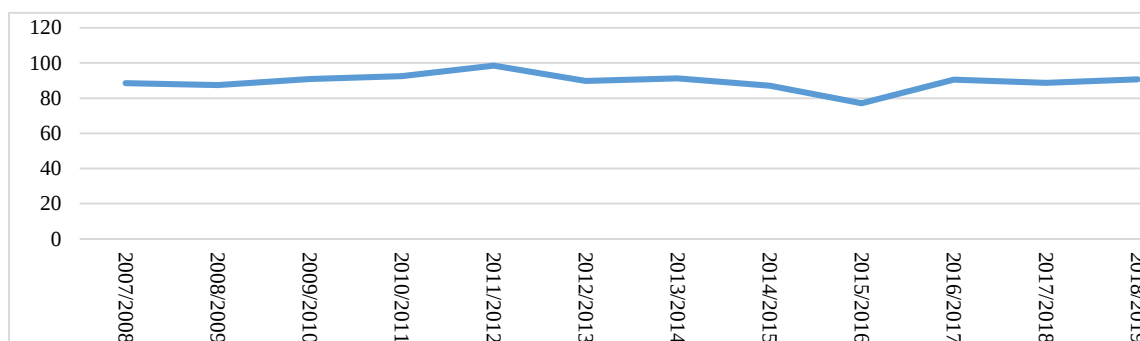
Тенденцията на увеличаване на децата с патологично отклонение в теглото – деца с тегло над 2 стандартни отклонения е прекъсната.

3.2. Наблюдение на физическата дееспособност

От 3 238 деца на възраст 3-7 г., през учебната 2018/2019 г. 2 939 деца са покрили нормативите за физическа дееспособност. Това са 90,77% от общия брой, което е с повече от 2% над относителния дял на децата, покрили показателите за физическа дееспособност през учебната 2017/2018 г.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

% деца от 3 до 7 години, покрили нормативи за физическа дееспособност	88,6	87,44	91	92,59	98,53	89,77	91,23	87,08	77,12	90,57	88,65	90,77
--	------	-------	----	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

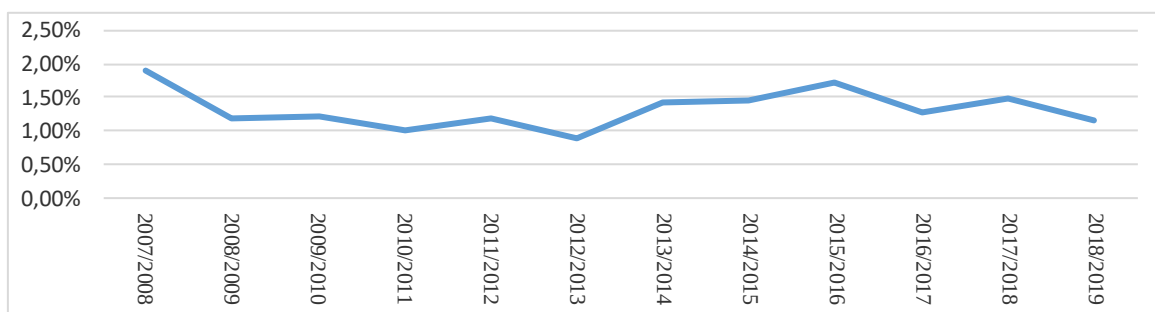


Таблицата и графиката към нея показват, че през периода 2007/2008 г. – 2018/2019 г. относителният дял на децата, покриващи показателите на физическа дееспособност варира между 77,12% и 98,53%.

3.3. Заболявания, които изискват диспансерно наблюдение

През учебната 2018/2019 г. на диспансерно наблюдение се водят 43 деца на възраст 1-7 г., което е 1,16% от представилите талони (3 693). Най-висока стойност за проследявания дванадесетгодишен период има през 2007/2008 г. (1,91%), а най-ниска – през 2012/2013 г. (0,88%). В таблицата и графиката по-долу е отразено движението по години на относителния дял на децата на диспансерно наблюдение:

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
% деца на диспансерно наблюдение	1,91%	1,19%	1,22%	1,02%	1,19%	0,88%	1,43%	1,45%	1,73%	1,28%	1,47%	1,16%



От диспансеризираниите с най-голям дял са децата с болести на дихателната система, вкл. бронхиална астма, алергични и др. ринити – 27 деца. Това са 7,31% от децата с проведени профилактични прегледи при общо-практикуващи лекари за разглежданата година. На второ място са диспансеризираниите деца с болести

на нервната система, вкл. епилепсия и детска церебрална парализа - 8 деца или 2,17‰, при 1,36‰ за 2017/2018 г. На трето място са диспансеризирани деца от болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата - 2 диспансеризирани деца (или 0,54‰). Следват (по едно дете или по 0,27‰) диспансеризирани деца от болести на кръвта, от психични и поведенчески разстройства, от разстройство в развитието на речта и езика и деца с вродени аномалии (пороци на развитието).

Налага се изводът, че в детските заведения трябва да се наблегне на мероприятията за намаляване на алергизиращите фактори на средата (атмосферния въздух, храната и др.) и за засилване на имунитета на децата.

3.4. Резултати от профилактичните прегледи на децата

През учебната 2018/2019 г. с профилактични прегледи са обхванати 99,07% (533 деца) от децата от 1 до 3 години, които посещават детски ясли или детски градини (538 деца).

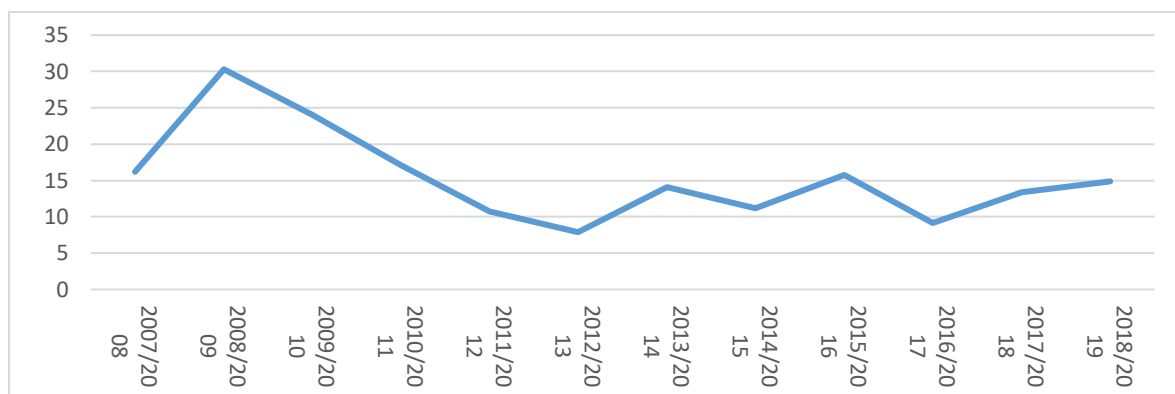
Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
деца от 0 до 3 г., регистрирани със заболявания и аномалии в ‰	28,2	25,1	21,9	15,3	7,49	5,25	17,64	6,79	6,06	5,28	7,5	5,63

Таблицата показва тенденция на намаляване на децата със заболявания до 3 г. в детските заведения, а през последните 5 учебни години - заболяемостта се движи в едни и същи граници.

Децата на възраст от 4 до 6 г., които посещават детски заведения през учебната 2018/2019 г., са 3 238. Обхванатите с профилактични прегледи са 3 160 или 97,6%. През предходната учебна 2017/2018 г. обхватът от профилактични прегледи на децата в тази възраст е 99,3%.

Открити са 47 деца със заболявания, представляващи 14,87‰ от децата на възраст 4-6 години. За сравнение, през 2017/2018 г. заболяемостта в тази възрастова група е 13,4‰.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
деца от 4 до 6 г. с регистрирани заболявания и аномалии в ‰	16,2	30,3	24	17,1	10,74	7,89	14,06	11,2	15,75	9,18	13,4	14,87



На таблицата и графиката към нея е показано, че заболяемостта през текущата година е по-висока спрямо предходните две, но се задържа сравнително постоянна за последните 6 години.

През учебната 2018/2019 г. най-много – 20 броя (6,33%) са децата с астма. Следват по 5 деца (1,58%) със специфично забавяне в развитието и с епилепсия, по 4 деца (1,27%) със смущения в зрението и алергичен ринит, по 2 деца (0,63%) със захарна болест (диабет), детска церебрална парализа и вродени аномалии (в т. ч. на сърдечно съдовата система - 1 дете) и 2 деца извън списъка диагнози, посочени в графата „други“.

Няма разлика във водещата група заболявания през проследяваните дванайсет години. Отново водещи са белодробните заболявания, представени от бронхиалната астма, като няма случаи на пневмония, а само на алергичен ринит:

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
Бронхиална астма	3,6‰	9,2‰	8,4‰	6,5‰	5,1‰	5,16‰	9,18‰	5,2‰	9,9‰	5,51‰	5,2‰	6,33‰
Пневмония	2,0‰	2,4‰	3,6‰	1,5‰	0‰	0‰	0‰	0‰	0‰	0‰	0,3‰	0‰
Алергичен ринит	1,6‰	3,2‰	1,5‰	0,7‰	0,7‰	0‰	0,29‰	0‰	0,3‰	0‰	1,2‰	1,27‰

Преобладаващата дихателна патология в тази възраст налага като извод нуждата от засилване на имунната защита на децата чрез закаляване, рационално хранене, регулиране на бодърстването и съня и предприемане на мерки за подобряване на качеството на въздуха като профилактични мерки и др.

4. Анализ на здравословното състояние на учениците в област Перник

Обект на анализ са учениците, групирани по полов признак и разделени в две възрастови групи - от 7 до 14 г. и от 14 до 18 г.

Анализът съдържа данни за антропометричните показатели на учениците, съпоставени с нормата за съответната възрастова група. Посочен е и броят на учениците, покрили нормите за физическа дееспособност. Данните са от личните здравно-профилактични карти на учениците и са обобщени от медицинските специалисти в здравните кабинети към училищата. Представени са и данни за броя на учениците, чиито заболявания изискват диспансерно наблюдение и общият брой заболявания, регистрирани при профилактичните прегледи.

Цялата статистическа информация за анализа на здравословното състояние на учениците в област Перник е предоставена от РЗИ-Перник.

През годишен профилактичен преглед са преминали 10 065³ ученици от общо 10 408, което е 96,7% от учениците. Останалите 3,3% не са представили талон за профилактичен преглед и за тях в здравните кабинети на училищата няма данни за здравословното им състояние. От общия брой ученици, 6 690 или 64,28% са във възрастовата група 7-14 години (от тях 3 439 са момчета и 3 251 са момичета), а 3 718 или 35,72% са във възрастовата група 14-18 години (от тях 1 987 са момчета и 1 731 са момичета).

Таблицата, която следва, илюстрира обхвата на учениците в училищата през последните шест учебни години:

години	Общ брой ученици	От тях на възраст			
		7-14 г.		14 -18 г.	
		момчета	момичета	момчета	момичета
2018/2019 г.	10408	3439	3251	1987	1731
2017/2018 г.	10 530	3 416	3 267	2 046	1 801
2016/2017 г.	10 499	3 486	3 231	1 940	1 842
2015/2016 г.	10 331	3 285	3 130	1 997	1 919
2014/2015 г.	10 442	3 319	3 086	2 066	1 971
2013/2014 г.	10 468	3 388	3 116	2 026	1 938

4.1. Антропометрия на учениците

Антропометрия на учениците е извършена от медицинските специалисти към училищата.

➤ Индивидуална оценка на ръста

При оценка на антропометричните показатели (ръст и тегло) на учениците, както и при децата, се разглеждат три групи: I-ва група – оптимална, II-ра група – разширена и III-та група на патологични отклонения.

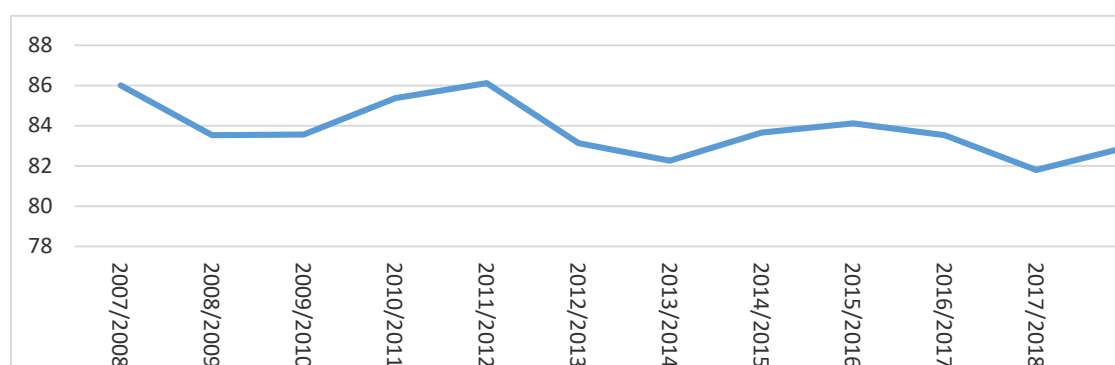
Възраст и пол	I група		II група		III група		III група		Общо	
					под 2s		над 2s			
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
7 – 14 момчета	2 876	27,63	394	3,79	54	0,52	115	1,10	3 439	33,04
7 – 14 момичета	2 724	26,17	376	3,61	45	0,43	106	1,02	3 251	31,24
14 - 18 момчета	1 641	15,77	223	2,14	27	0,26	96	0,92	1 987	19,09
14 - 18 момичета	1 390	13,36	222	2,13	22	0,21	97	0,93	1 731	16,63
общо	8 631	82,93	1215	11,67	148	1,42	414	3,98	10 408	100,00

³ Данните за броя на учениците, предоставени от РЗИ-Перник и тези на НСИ се различават незначително поради различните методи за набиране на информация

Най-голям е броят на момчетата и момичетата от първа – оптимална група – 8 631 ученици или 82,93% за учебната 2018/2019 г. За сравнение, в тази група през 2017/2018 г. са 81,79% (8613 ученици). Разпределението по пол във възрастовите групи е както следва:

- във възрастта 7-14 години, 83,63% от момчета и 83,79% от момичета;
- във възрастта 14-18 години, 82,59% от момчета и 80,30% от момичетата.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
ученици в I-ва група оптимална в %	86	83,53	83,55	85,37	86,12	83,13	82,26	83,66	84,12	83,52	81,79	82,93



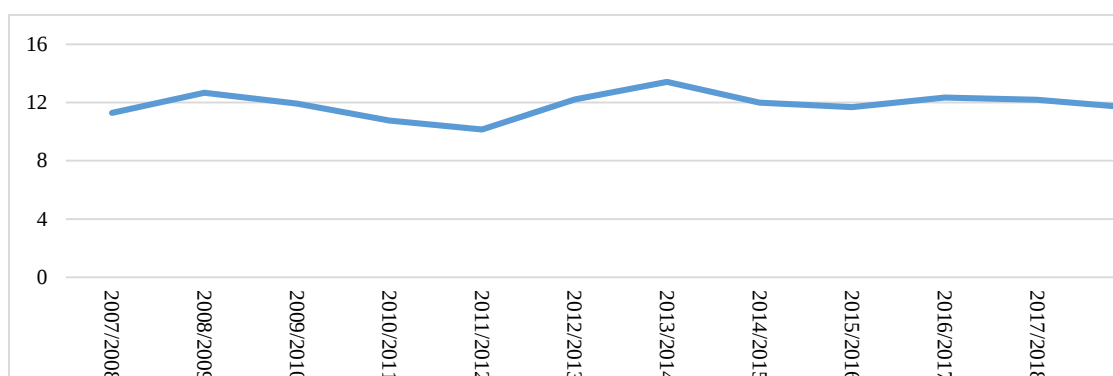
Таблицата и графиката към нея показват, че тенденцията на намаление в относителния дял на учениците с оптимален ръст през разглеждания 12-годишен период е спряна.

Във втора група – разширена, през учебната 2018/2019 г., учениците са 1 215, което е 11,67% от общия брой. Този дял е по-нисък, съпоставен с дела през 2017/2018 г. - 12,18%.

Момчетата от втора група във възрастта 7-14 г. са 11,46%, а момичетата – 11,57%. Момчетата от втора група във възрастта 14-18 г. са 11,22%, а момичетата – 12,82%.

В таблицата и графиката, които следват, се наблюдава задържане в относителния дял на учениците от разширената група през последните 5 години – от 2014/2015 г. до 2018/2019 г.

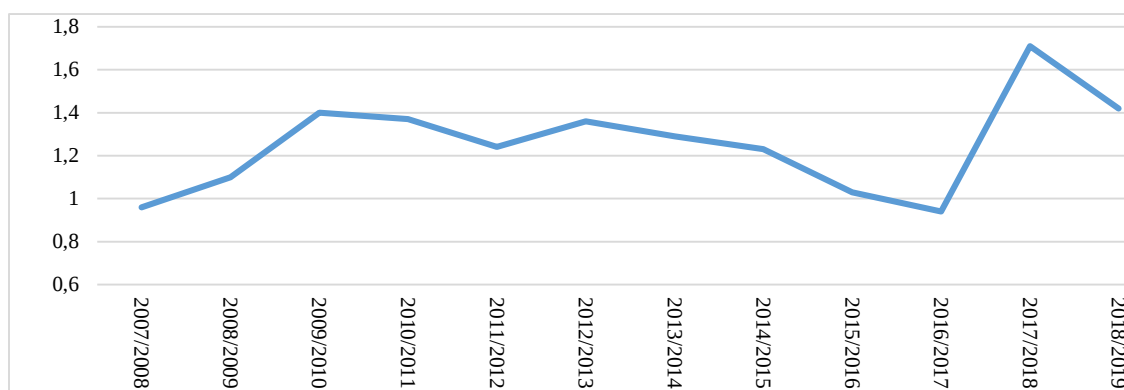
Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
ученици от II-ра група разширена в %	11,28	12,66	11,93	10,76	10,14	12,2	13,42	12	11,68	12,33	12,18	11,67



В трета група на патологични отклонения с под две стандартни отклонения (много нисък ръст) през учебната 2018/2019 г. са 148 ученика или 1,42% от общия брой ученици. За сравнение, в тази група през 2017/2018 г. са 1,71%.

В трета група на патологични отклонения с под две стандартни отклонения попадат 1,57% от момчетата и 1,38% от момичетата на възраст от 7-14 години, както и 1,36% от момчетата и 1,27% от момичетата на възраст 14-18 години.

Учебна година	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
ученици в III-та група патологични отклонения – под 2 стандартни отклонения в %	0,96	1,1	1,4	1,37	1,24	1,36	1,29	1,23	1,03	0,94	1,71	1,42



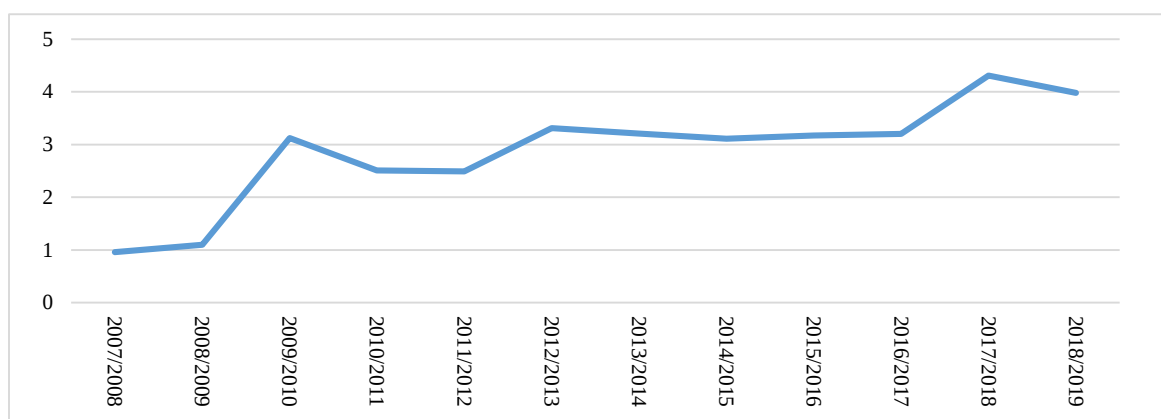
Таблицата и графиката към нея показват, че относителният дял на учениците от III-та патологична група, с ръст под 2 стандартни отклонения до 2016/2017 г. намалява, когато отбелязва най-ниската стойност за 12-годишния разглеждан период - 0,94%, след което през 2017/2018 г. той отбелязва рязко покачване до 1,71%.⁴ През 2018/2019 г. броят на децата с много нисък ръст значително намалява, но продължава да е най-висок за разглеждания период.

⁴ Тази стойност е резултат от измерени 85 ученици с много нисък ръст през текущата година само в едно основно училище в гр. Перник (XIII-то ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“). Това са значителен брой от учениците от тази група – 47% от всичките 180 деца с патологичен ръст под две стандартни отклонения от всичките 32 училища на областта.

През учебната 2018/2019 г. в трета група на патологични отклонения с над две стандартни отклонения (много висок ръст) са 414 или 3,98% от общия брой ученици - делът е по-нисък от този през предишната учебна година 2017/2018 - 4,31%.

В трета група на патологични отклонения с над две стандартни отклонения, попадат 3,34% от момчетата и 3,26% от момичетата на възраст от 7-14 г. и 4,83% от момчетата и 5,60% от момичетата на възраст 14-18 г.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2,18/ 2019
ученици в III-та група патологични отклонения – над 2 стандартни отклонения в %	0,96	1,1	3,12	2,51	2,49	3,31	3,21	3,11	3,17	3,2	4,31	3,98



В таблицата и графиката към нея се вижда оформена тенденция на увеличение на относителния дял на учениците с много висок ръст през последните 12 години, като, след 5-годишно задържане в интервала 3,11% – 3,31%, се наблюдава рязко покачване на относителния дял ученици с много висок ръст⁵.

➤ Индивидуална оценка на телесната маса

При оценката на индивидуалната телесна маса също са обхванати 10 408 ученика - 100% от посещаващите училищата.

Възраст и пол	I група	II група	III група	III група	Общо
			под 2s	над 2s	

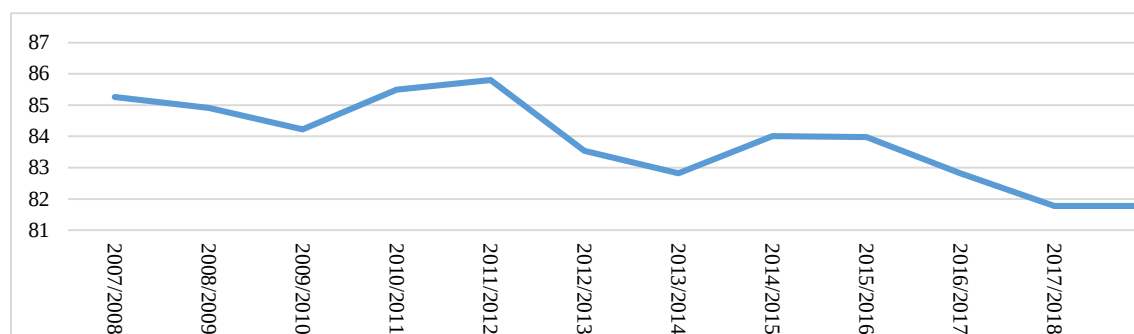
⁵ През 2017/2018 г. отново 74 от общо 454 ученика за цялата област (16,29%) са подадени само от едно основно училище в гр. Перник (ХІІІ-то ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“). През настоящата година техният брой е по-малък, отново значителен, но допустим – 25 ученика, или 6,04% от всичките ученици с патологичен ръст над 2 стандартни отклонения. Въпреки това общият брой на учениците с отклонение от ръста $x+2s$ е значителен и тенденцията за увеличаването му продължава

	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
7 – 14 момчета	2 782	26,73	423	4,06	35	0,34	199	1,91	3 439	33,04
7 – 14 момичета	2 651	25,47	378	3,63	44	0,42	178	1,71	3 251	31,24
14 - 18 момчета	1 663	15,98	205	1,97	30	0,29	89	0,86	1 987	19,09
14 - 18 момичета	1 416	13,60	215	2,07	26	0,25	74	0,71	1 731	16,63
общо	8 512	81,78	1 221	11,73	135	1,30	540	5,19	10 408	100,00

С нормално тегло през учебната 2018/2019 г. в оптималната група са 8 512 ученика, което е 81,78% от общия брой ученици. Процентът на учениците с нормално тегло се задържа същия като предходната година, като продължава да е най-ниския за разглеждания 12-годишен период.

Във възрастта 7-14 г. момчетата с нормално тегло са 80,90%, а момичетата са 81,54%. Във възрастта 14-18 г. процентът на момчетата от първа група е 83,69%, а на момичетата 81,8%.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици в I-ва група оптимална в %	85,26	84,91	84,23	85,5	85,8	83,54	82,82	84,01	83,98	82,82	81,78	81,78

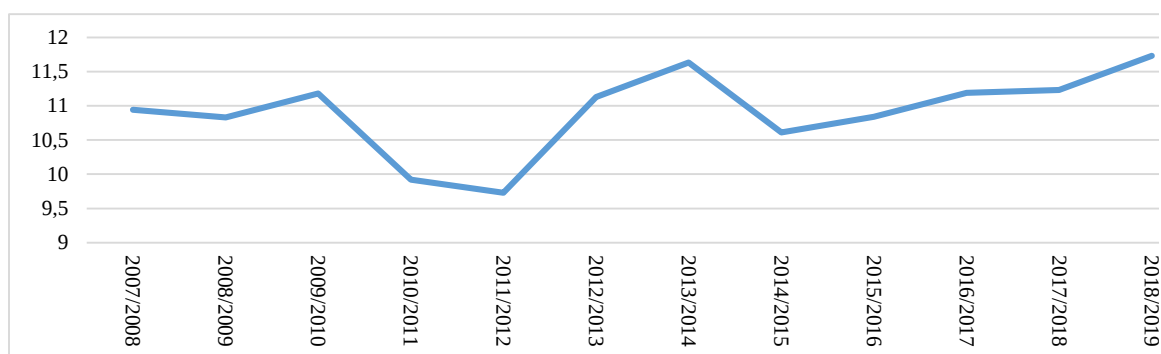


От таблицата и графиката към нея се вижда ясно оформена тенденция на намаление на относителния дял на учениците от оптимална група за телесна маса за 12 годишния период на наблюдение.

Учениците с тегло във втора група - разширена норма, са 1 221 или 11,73% от общия брой ученици. Техният относителен дял е най-висок за разглежданите 12 години, като за целия период се движи между 9,73% за 2011/2012 г. и 11,73% за 2018/2019 г.

Момчетата от втора група - разширена норма, във възрастта 7-14 г. са 12,3%, а момичетата – 11,63%. Във възрастта 14-18 г. процентът на момчетата и момичетата е съответно 10,32% и 12,42%.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици в II-ра група разширена в %	10,94	10,83	11,18	9,92	9,73	11,13	11,63	10,61	10,84	11,19	11,23	11,73

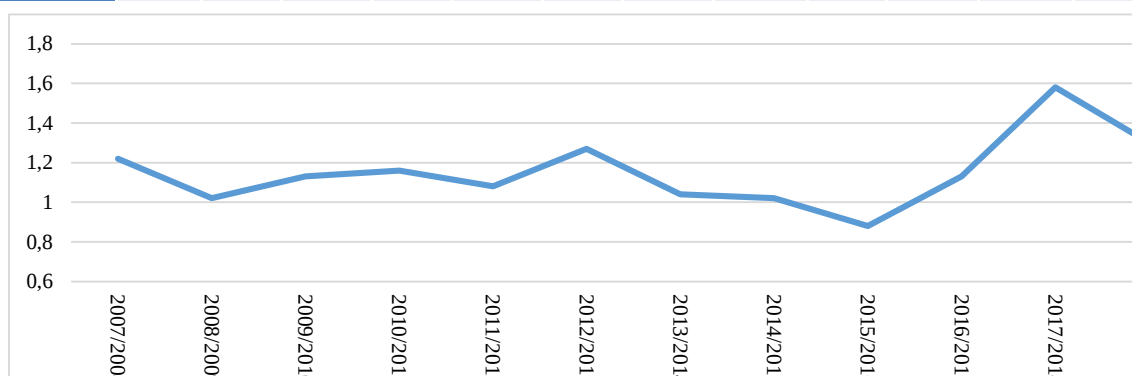


Таблицата и графиката показват лека тенденция на покачване в относителния дял на учениците от II-ра разширена група за проследявания период.

През 2018/2019 г. в трета група, патологична – ученици с тегло извън норма, под две стандартни отклонения (с много ниско тегло) са 135 ученика или 1,3%, леко понижение на дела в сравнение с учебната 2017/2018 г. (1,58%).

Анализът по пол показва, че 1,02% от момчета и 1,35% от момичета във възрастта 7-14 г. са с много ниско тегло. При момчетата и момичетата във възрастта 14-18 г., с много ниско тегло под две стандартни отклонения, са съответно 1,51% и 1,5%.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици в III-та група патологични отклонения – под 2 стандартни отклонения в %	1,22	1,02	1,13	1,16	1,08	1,27	1,04	1,02	0,88	1,13	1,58	1,30



От данните е видно, че делът за учебната 2018/2019 г. е по-нисък от този за

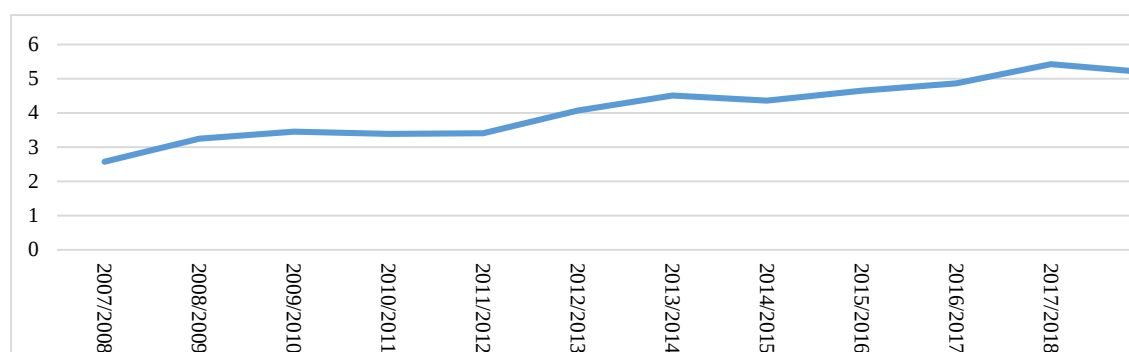
предходната година, но въпреки това продължава да е висок – втори по големина за проследявания период.

В трета група, патологична – ученици с тегло извън норма, над две стандартни отклонения (с много високо тегло) през 2018/2019 г. са 540 от учениците – 5,19%. Процентът на учениците с наднормено тегло над две стандартни отклонения е втори по големина, след този от предходната 2017/2018 учебна година, спрямо всички останали години от проследявания период.

Анализът по пол показва, че 5,79% от момчета и 5,48% от момичета във възрастта 7-14 г. са с много високо тегло. При момчетата и момичетата във възрастта 14-18 г., с много високо тегло над две стандартни отклонения, са съответно 4,48% и 4,27%.

Таблицата и графиката към нея, които следват, показват ясно оформена тенденция на увеличаване на относителния дял ученици с много високо тегло, който през текущата година, въпреки че намалява спрямо предходната, продължава да е значително висок за периода.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици в III-та група на патологични отклонения – над 2 стандартни отклонения в %	2,57	3,24	3,45	3,38	3,4	4,07	4,51	4,36	4,65	4,86	5,42	5,19



4.2. Физическа дееспособност на учениците

За учебната 2018/2019 г. от 10 408 ученика 10 275 (98,72%) са получили оценка над 3 при изследване на физическата дееспособност. Този относителен дял е съизмерим с получения през годините от проследявания пет годишен период, в който стойностите варират между 98,55% през 2014/2015 г. и 98,79% през 2016/2017 г. Освободените от физическо възпитание са 133 (1,28%). През текущата година има данни за трима ученика, посещаващи групи по лечебна физкултура, което е незначителен процент на обхват на нуждаещите се ученици.

Разпределението по пол е следното: сред момчетата на възраст 7-14 г. 99,47% са с оценка над 3, а при момичетата на възраст 7-14 г. - 99,17%. Във възрастовата

група 14-18 г. при момчетата и момичетата разпределението е съответно 98,49% и 96,65%.

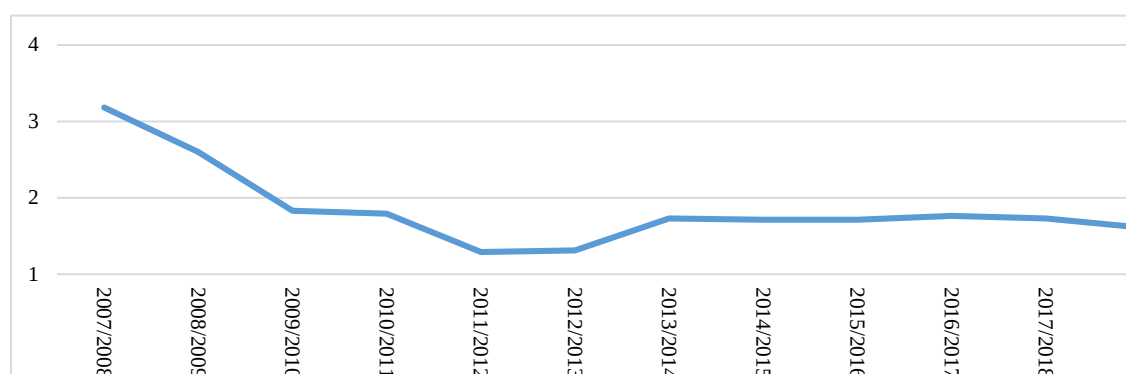
В съвременното общество рязко се увеличават рисковите фактори като обездвижване, стрес, нерационално хранене в училищна възраст. Това води до увеличаване на учениците със затлъстяване, гръбначни изкривявания, зависимости, сърдечни, ендокринни заболявания и др., което определя националната здравна политика за предприемане на мерки за профилактика и лечение на подрастващите. За целта, учениците трябва да бъдат включвани в групи по лечебна физкултура и други извън класни дейности за намаляване на вредите от рисковите фактори за здравето. Промотивните и профилактични дейности трябва също да бъдат насочени към изграждане на здравословни навици на рационално хранене, двигателна активност и превенция употребата на цигари и алкохол, фактори, които са с важно значение за правилния растеж и развитие.

4.3. Заболявания, които изискват диспансерно наблюдение

От 10 065 ученици, представили талони от общопрактикуващи лекари пред медицинските специалисти към училищата, през учебната 2018/2019 г. 162 (1,61%) се водят на диспансерно наблюдение, като процентът е по-нисък от този през предходните 5 години.

Тенденцията на задържане на дела ученици на диспансерно наблюдение през последните 6 години се вижда от таблицата и графиката по-долу.

Учебна година	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици на диспансерно наблюдение в %	3,18	2,6	1,83	1,79	1,29	1,31	1,73	1,71	1,71	1,76	1,73	1,61



Най-голям е броят на учениците с болести на дихателната система – 100 (от тях 98 - с астма с преобладаващ алергичен компонент). Това прави 61,73% (60,49%) от всички диспансеризирани. Следват:

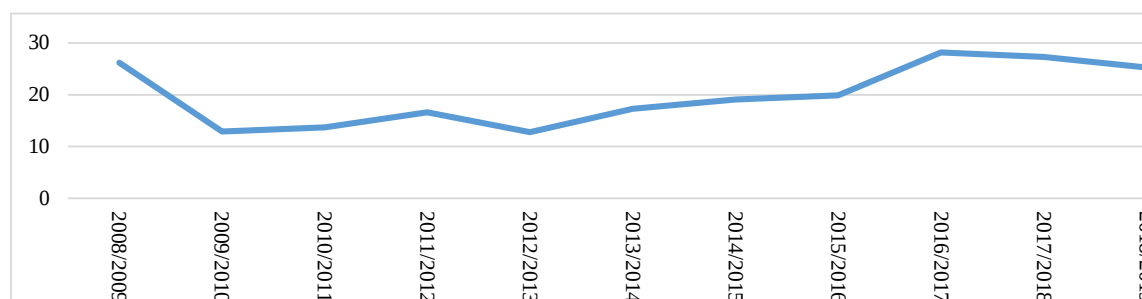
Група заболявания	Брой диспансеризирани	% от общия брой диспансеризирани
Болести на нервната система	35	21,61
Болести на ендокринната система, разстройства в храненето и обмяната на веществата	14	8,64

Вродени аномалии (пороци в развитието), деформации и хромозомни аберации	5	3,09
Психични и поведенчески разстройства	4	2,47
Болести на органите на кръвообращението	1	0,62
Новообразувания	1	0,62
Болести на окото и придатците му	1	0,62
Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	1	0,62

4.4. Резултати от профилактичните прегледи на учениците

През учебната 2018/2019 г. са открити 254 заболяели или това са 25,24% от учениците, представили талони за профилактични прегледи в училище. Тази стойност е по-ниска от тази от предходната година през разглеждания период, а най-ниската е постигната през 2012/2013 г. - 12,79%. Четиригодишната тенденция на увеличаване на заболяемостта е задържана.

Учебна година	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
ученици, регистрирани със заболявания и аномалии в ‰	26,2	12,9	13,7	16,6	12,79	17,27	19,1	19,9	28,16	27,3	25,24



През учебната 2018/2019 г. отново най-голям е дялът на учениците с астма – 4,3% (43 ученика), който се понижава в сравнение с предходните 2 години, но все-още остава висок. На второ място по честота за 2018/2019 г., също както и през шестте предходни години, са учениците със смущения в зрението – 3,9% (39 ученика), като този дял бележи тенденция на непрекъснато нарастване в последните години. На трето място (30 ученика – 3,0%) са учениците със затлъстяване. Следват нарушенията в рефракцията и акомодацията (25 ученика – 2,5%), алергичен ринит (23 ученика – 2,3%), епилепсия (12 ученика – 1,2%), специфично забавяне в развитието (10 ученика – 1,0%), вродени аномалии (8 ученика – 0,8%), хронични заболявания на тонзилите и аденоидни вегетации (7 ученика – 0,7%), диабет (6 ученика – 0,6%), детска церебрална парализа (5 ученика – 0,5%), гръбначни изкривявания (4 ученика – 0,4%) и т.н.

Този характер на заболяемостта е резултат от замърсяването на околната среда - замърсен въздух, съвременната урбанизация и химизация в бита и др. Много

важни фактори са стреса, неправилната организация на дневния режим, неправилното хранене, недостатъчното физическо натоварване, неправилна стойка на чина, неподходяща мебелировка, неправилно използване на компютрите.

Наличните данни за открити заболявания при профилактичните прегледи дават възможност да се **анализира здравословното състояние на учениците по възрастови групи, съответно в първите, седмите и десетите класове**. Този избор на групите е свързан с факта, че това са преходни периоди от развитието на учениците.

От 1 026 **първокласника**, 992 или 96,67% са предали талон за здравословно състояние, попълнен от общопрактикуващ лекар. По данни, от тях 21 (2,17%) са с диагнози от профилактичния преглед. На първо място са учениците с астма – 6 (6,05%). Втори по честота, по 3-ма ученика или 3,02%, са първокласниците с нарушения в рефракцията и акомодацията и със смущения в зрението. Следват 2-ма ученика (2,02%) със затлъстяване и по 1 ученик (1,01%) със захарна болест, специфично забавяне в развитието, хроничен бронхит и вродени аномалии. Останалите 3-ма първокласника (3,0%) са с диагнози, които са посочени в графа „Други“.

В **седми клас** учениците са 952. От тях с профилактичен преглед са 863 ученика или 90,65%. Общо със заболявания и аномалии в седми клас са 12 ученика – 13,91%. В тази група има 3 ученика (3,48%) със смущения в зрението, по 2-ма ученика (2,32%) с нарушения в рефракцията и акомодацията и с астма и по 1 ученик (1,16%) със затлъстяване и епилепсия. Останалите 3-ма седмокласника (3,48%) са с диагнози, които са посочени в графа „Други“.

От 756 **десетокласника**, обхванати в анализа, 619 (81,88%) са преминали на профилактичен преглед и имат лични здравно-профилактични карти. Тези цифри са важни, защото в десети клас учениците подлежат на задължителни имунизации. При тази група има общо 9 случая (14,54%) със заболявания и аномалии, съответно 3 случая (4,85%) с нарушения в рефракцията и акомодацията и по 1 случай (1,62%) със затлъстяване, алергичен ринит, астма и артропатии и сродни заболявания. Двама десетокласника (3,23%) са подадени с диагнози в графа „Други“.

Изводи от анализа на здравословното състояние на децата и учениците в област Перник:

✓ Обхватът на профилактични прегледи при учениците през учебната 2018/2019 г. се е повишил спрямо предходните 2 години. При децата през последната учебна година се наблюдава лек спад. Важно е да се обърне внимание на директорите на училищата и детските заведения, за да се постигне пълен обхват на профилактичните прегледи. Познаването на здравословното състояние на децата и учениците от медицинския специалист на детското и учебно заведение е задължително. За целта е важно постъпването в здравния кабинет на талоните за здравословно състояние и профилактичен преглед, попълнени от личния лекар;

✓ Оформените тенденции на намаляване на броя на децата и учениците с нормален ръст са прекъснати. Намаляват децата с патологично отклонение от ръста – под и над нормален ръст. При учениците данните също показват увеличение в относителния дял на учениците с оптимален ръст през учебната

2018/2019 г., спрямо предходната година, съответно намалява дялът на учениците с отклонения под и над оптималния ръст;

✓ Ясно оформената тенденция на намаляване на относителния дял на децата с нормално тегло за разглеждания период е прекъсната, но техният дял продължава да е нисък. При децата с наднормено тегло се вижда една обща тенденция на увеличение на относителния дял за разглеждания период, която през последните пет години се задържа. В групата на деца с много ниско тегло се откроява тенденция на леко покачване на относителния дял, а в групата на деца с много високо тегло тенденцията на покачване на относителния дял през текущата година е спряна и техният брой намалява;

✓ При учениците се наблюдава задържане на процента ученици от оптималната група с нормално тегло, увеличението му в група разширена – ученици с наднормено тегло и намаление на относителния дял ученици от група патологична с тегло под и над 2 стандартни отклонения, съответно много ниско и много високо тегло;

✓ Процентът на децата от 3-7 години, които са покрили нормативите за физическа дееспособност през учебната 2018/2019 г. леко се увеличава. Учениците с успех над 3 по физическо възпитание през последните години запазват постоянен относителен дял. Проследяването на физическата дееспособност е важен показател за здравословното състояние на децата и учениците, а възпитаването на физическа култура е задължително условие за водене на здравословен начин на живот. Групи по лечебна физкултура на територията на област Перник съобщават, че посещават само 3-ма ученика;

✓ Процентът на диспансерно наблюдаваните деца е намалял спрямо предходната година, а този на учениците се запазва същия за последните шест години;

✓ Относителният дял на диспансеризираните деца с болести на дихателната система и по-точно алергични заболявания на дихателната система е водещ. Следват болестите на нервната система. За профилактиката е препоръчително провеждането на закалителни процедури, стриктно спазване на дневния режим и сутрешния филтър, както и подобряване на хигиенните условия в детските заведения;

✓ Болестите на дихателната система и по-точно алергични заболявания, са водещи и при диспансеризираните ученици. Следват болести на нервната система и болести на ендокринната система, разстройства в храненето и обмяната на веществата;

✓ Броят на регистрираните със заболявания и аномалии деца на възраст 1 до 3 години през последните 3-4 учебни години намалява. При децата от 4 до 7 години през последните 3 учебни години болелите деца нарастват, като дялът им през 2018/2019 г. е 14,87‰ - водещи са астмата, специфично забавяне в развитието и смущения в зрението;

✓ При учениците през учебната 2018/2019 г. се наблюдава задържане на тенденцията на увеличение на заболяемостта. На първо място отново са болните ученици с астма. Следват болни със смущения в зрението и затлъстяване;

✓ Следва да се предприемат мерки за достигане на пълен обхват на децата и учениците на територията на област Перник с профилактични прегледи и предоставяне на информацията от тях на медицинските специалисти от здравните кабинети. Необходимо е да се провеждат дейности за намаляване на стреса, укрепване на имунната система, подобряване на храненето, възпитаване на

здравословен начин на живот. Не на последно място е важно подобряване на хигиенните условия, както и факторите на околната среда.

ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ПЕРНИК

Предизвикателства

Ключовите предизвикателства в периода на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 са свързани с:

- ✓ успешно прилагане на организацията и процедурите, изисквани от Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващото образование;
- ✓ продължаване на прехода към нова философия и организация на грижата за индивидуалните потребности на всяко дете и ученик, изразени в нормативната уредба;
- ✓ осъществяването на ценностите и на организацията на приобщаващото образование, което изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички и за необходимата толерантност и търпимост;
- ✓ промени във финансирането на дейностите за обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците;
- ✓ учебно съдържание, несъответстващо на съвременните потребности на младите хора и слаба практическа насоченост на обучението;
- ✓ ограничен достъп до услуги за подкрепа за личностно развитие на учениците в малките населени места;
- ✓ негативни демографски процеси;
- ✓ недостатъчно обучени педагогически и други специалисти за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици.

Мисия

Мисия/основна цел на Областната стратегия е създаване и осигуряване на ключовите фактори, условия и ресурси за успешна работа за предоставяне в образователните институции на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от област Перник.

Визия

В периода 2020-2022 г. в системата на предучилищното и училищното образование в област Перник е осигурена цялостна и пълноценна подкрепа за личностно развитие на всяко дете и ученик за реализация на потенциала им, развитие на способностите и уменията им в съответствие с техните индивидуални

потребности в диалогична среда за ангажирано участие и сътрудничество на заинтересованите страни.

Във визията са въплътена следните основни идеи:

- ✓ Идеята за осигуряване на качествено и достъпно образование в регионалната образователна система, насочено към развитие на мотивирани и способни на социална и професионална реализация деца и ученици, в която зачитането на човешките права, равнопоставеността, достойното отношение към различните, социалната справедливост са основни компоненти; и
- ✓ Идеята за утвърждаване на регионалната образователна политика като публична политика, която посреща по-ефективно широкия спектър от потребности на учениците и индивидуалните им различия и способности и гарантира благоденствието и успеха на всички деца и ученици.

Стратегически цели, приоритети и мерки за изпълнение на Стратегията

Стратегическа цел 1. Осигуряване на условия и равни права на достъп до пълноценна обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици

Стратегическа цел 2. Осигуряване на безопасна, здравословна и осигурена с ресурси среда (човешки, времеви, технически, материални и нематериални) за предоставяне на пълноценна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Стратегическа цел 3. Осигуряване на подходяща приобщаваща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на всяко дете и ученик в съответствие с индивидуалните образователни потребности

Стратегическа цел 4. Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и междуинституционално партньорство за осигуряване на необходимата подкрепа

Формулираните стратегически цели отразяват предизвикателствата и общите очаквания във връзка с прилагане на политиката за ефективно планиране, координация, наблюдение и оценка на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в област Перник в периода 2020-2022 г.

Изпълнението им се основава на прилагане на диференцирани подходи за зачитане на индивидуалните потребности и развиване на уменията на всяко дете за постигане на равен достъп до качествено образование и обучение.

Стратегическите цели се основават на концепцията за изграждане на организирана системна среда за подкрепа и подпомагане развитието на децата и учениците в риск, със специални образователни потребности, с хронични заболявания и увреждания, с изявени дарби и всяко друго дете и ученик и изграждането им като устойчиви и уважаващи себе си и другите личности, вкл. тяхната пълноценна социализация.

Постигането на целите на Стратегията предполага ангажираност и отговорност на всички заинтересовани институции и партньори - представители на държавната администрация, местни власти, образователни институции, центрове

за подкрепа, социални партньори, неправителствени организации, родители, педагогически кадри.

Не на последно място, изпълнението на стратегическите цели ще допринесе за утвърждаване на приобщаващото образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

Стратегическа цел 1.

Осигуряване на условия и равни права на достъп до пълноценна обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици

Стратегическата цел е насочена към създаване на условия за качествено образование и развитие на всички деца и ученици, независимо от различия, основани на възраст, пол, етническа принадлежност, увреждане, други бариери пред ученето или високи учебни постижения. Основава се на разбирането, че всички деца са обучаеми и имат равни права при подпомагане в своето развитие. Всички деца и ученици се приемат за еднакво ценностни и стойностни и познаването на техните интереси, потребности, мотивация, познания, постижения, спомага за ефективна подкрепа на личностното им развитие и за намаляване на преждевременното отпадане от системата на предучилищно и училищно образование. В този смисъл, стратегическата цел включва приоритети, свързани с осъзнаване и приемане на индивидуалността на всяко дете и ученик и на разнообразието от потребности. Формулираните мерки и прилагането на специализирани организационни, педагогически и управленски подходи предполагат гъвкавост и изобретателност за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците и развитието им като личности и членове на различни групи.

Приоритет 1.1.

Подобряване на ключовите компетентности от знания и умения на всички деца и ученици и осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява

Предвидените мерки в рамките на приоритета са насочени към утвърждаване на позитивната самооценка сред децата и учениците и тяхното мотивиране. Интервенциите следва да се прилагат съобразно възрастовите и социални промени у децата и учениците и да са адаптирани към способността им да прилагат усвоените компетенции на практика.

Мярка 1. Усвояване на традиционни умения като общуване на майчин език, владеење на чужди езици, цифрови умения, грамотност и основни умения в областта на математиката и природните науки.

Мярка 2. Усвояване на хоризонтални умения като умения за учене, социална и гражданска отговорност, инициативност и предприемачество, културна осъзнатост и творчество и др.

Мярка 3. Организиране на училищно, общинско и областно ниво на спортни празници и състезания, вкл. за деца със СОП, на кулинарни празници и състезания, на театрални групи, на културни събития с участието на деца и др.

Приоритет 1.2.

Утвърждаване на ценностите на личностното развитие и приобщаващото образование за обучение и възпитание на автономни личности с индивидуален напредък и успехи

Дейностите по приоритета целят поставяне на детето и ученика в центъра на регионалната образователна система, както и утвърждаване на учителя като лидер на промяната, формиране и развиване на чувството за принадлежност и ангажираност към процеса на приобщаване от всички заинтересовани страни. С изпълнението на мерките ще се създадат възможности за разгръщане на потенциала на всяко дете и ученик, ще се формират условия за обучение в отзивчиво и откликващо обкръжение, в което съществува взаимно уважение, зачитане на потребностите, способностите и постиженията, в което се ценят сътрудничеството и взаимопомощта и правото на всяко дете и ученик да се развива, обучава и общува заедно с останалите.

Мярка 1. Създаване на символна среда в училищните институции като елемент от културата им и като отличителен белег сред общността - въвеждане или актуализиране на идейни символи (философия, мото, девиз и др.), организационни символи (представителни органи, регламенти, правила и др.), обектни символи (знаме, значка, ученически униформи и др.), дейностни символи (традиции, ритуали, празници, чествания и др.)

Мярка 2. Утвърждаване на атмосфера на взаимно уважение и доверие, позитивна и сътрудническа дисциплина, за постигане на общност от ученици, учители и родители, които се чувстват свързани, приобщени и отговорни - утвърждаване на модели на сътрудничество и подкрепа между училищните ръководства, педагогическите специалисти и родителите, прилагане на модели на подходяща комуникация, определяне на ясни правила, очаквания и последствия, приети от всички, утвърждаване на позитивно отношение и подкрепа към учениците за успешно изпълнение на учебните задачи и др.

Приоритет 1.3.

Определяне и оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и необходимостта от обща и допълнителна подкрепа

Изпълнението на приоритета предполага ранна оценка, още при постъпването на детето в детска градина или предучилищна група, на специфичните му потребности и способности, в т.ч.: на силни страни, които се нуждаят от стимулиране и развитие, на евентуални обучителни трудности, които биха затруднили по-нататъшното му адаптиране в училищната среда при провеждането на образователно-възпитателния процес, на наличието на увреждания и заболявания или рискови фактори в средата, в която живее, с оглед вземане на адекватни и навременни мерки за подкрепа.

Във възрастта 3 г.-3 г. и 6 мес., от педагогическите специалисти в детската градина, следва да се осъществява ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения се прилага и при децата на 5-6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие.

Мярка 1. Ранна оценка на рискове в развитието на децата и учениците, които могат да създадат предпоставки за трудности в ученето и успешното им развитие

- определяне на критерии и разработване на методики за диференциране на децата и учениците по групи рискове (с хронични заболявания, със СОП, с емоционално-поведенчески проблеми и негативни прояви, с увреждания и др.)

Мярка 2. Ранна оценка на дарби при децата и учениците - разработване на методики за диференциране на децата и учениците с изявени дарби по сфери, степен на даровитост, форма и проявление и др.

Мярка 3. Определяне на необходимостта от осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в детската градина и училището чрез екипна работа на учителите и другите педагогически специалисти, включваща и превенцията на обучителните затруднения.

Мярка 4. Определяне на нуждата от допълнителна подкрепа, на достатъчния брой часове за ресурсно подпомагане и на необходимата работа с други специалисти като психолог, логопед, рехабилитатор и др.

Приоритет 1.4.

Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците с обучителни трудности, със специални образователни потребности и с хронични заболявания в образователните институции

Приобщаващото образование е философия, която поставя детето в центъра, т.е. чрез осигуряване на холистичен подход се удовлетворяват потребностите на детето от образователна, здравна, социална и всякаква друга подкрепа. В този контекст подкрепата за личностно развитие на децата и учениците се отнася до всяко едно от тях: деца с различни обучителни затруднения, деца със СОП, деца с хронични заболявания, деца в риск, талантиливи деца, деца, които са реинтегрирани в училище след отпадане или прекъсване на учебния процес и всички деца, които имат нужда от такава.

Мярка 1. Организиране на консултации и допълнително обучение на учениците по съответните учебни предмети, идентифицирани като затрудняващи ученика.

Мярка 2. Осигуряване на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин.

Мярка 3. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми в случаите, регламентирани със закона, и изготвяне на график за дейността, съобразен с психофизическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят/класният ръководител, заедно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето индивидуализират учебната програма и персонализират начините и формите на обучение. Чрез непрекъснатата комуникация обсъждат и споделят напредъка на детето с родителя, предизвикателствата в работата си и заедно намират начини за включване в самостоятелна дейност и учене там, където е детето.

Мярка 4. Създаване на екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина или в училището за конкретно дете/ученик за допълнителната подкрепа, въз основа на извършената оценка на индивидуалните потребности.

Мярка 5. Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на децата и

учениците - иновативни дидактически упражнения и игри, мултисензорни инструкции, поведенчески интервенции, арт-терапия, учене чрез правене и др.

Мярка 6. Оказване на логопедична, педагогическа и психологическа подкрепа за преодоляване на трудности в обучението.

Мярка 7. Осигуряване на необходимите рехабилитации на децата и учениците със СОП – психо-социална, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения, кинезитерапия, ерготерапия и сензорна интеграция.

Мярка 8. Организиране на дейности за обща подкрепа за личностно развитие в центровете за подкрепа за личностно развитие - осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка; - провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа; - организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.

Мярка 9. Осигуряване при необходимост на обучение на персонала в образователните институции, в които се обучават и възпитават деца и ученици с обучителни трудности, със СОП, с хронични заболявания, нуждаещи се от допълнителна подкрепа.

Мярка 10. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, вкл. и професионална подготовка за учениците с обучителни трудности, със СОП и с хронични заболявания.

Приоритет 1.5.

Подкрепа за развитие на заложените и талантите и удовлетворяване на потребностите на даровитите деца в образователните институции

В образователните институции не са развити в достатъчна степен практики за подкрепа на даровити деца, особено що се отнася до диагностицирането им. Установяването на проява на извънредни способности, дори талант (способността да показваш умения на необичайно за възрастта ниво) е обща отговорност на училището, семейството, държавните институции, неправителствените организации, висшите учебни заведения и др. Своевременното диагностициране на общата даровитост и специалните способности осигурява и навременното осигуряване на подходящите условия за подкрепа. В противен случай е възможно даровитите деца да загубят мотивацията си и шансовете си за бъдещо развитие. В този контекст, е необходимо изграждането на цялостни, многостранни и последователни политики за осигуряването на ефективна подкрепяща среда, която да активизира всяко даровито дете да се развива самостоятелно и във взаимодействие с другите.

Мярка 1. Осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изявени дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби - разработване на индивидуални учебни планове и програми.

Мярка 2. Прилагане на гъвкави форми на работа с даровити деца и личностно ориентирани подходи.

Мярка 3. Осигуряване на възможности за използване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи.

Мярка 4. Осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт.

Мярка 5. Осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби, тематични семинари и др., подпомагане на краткосрочни специализации на младежи, подпомагане за участие в пленери, обучителни лагери и др.

Мярка 6. Максимално оползотворяване на възможностите на извънкласните и извънучилищните форми на обучение за осъществяване на подкрепа на даровити деца и ученици (създаване на оптимален брой клубове по интереси, работилници, кръжоци, трупи и др., в които децата да тренират своите умения).

Мярка 7. Прилагане на система за поощрения и награди от образователните институции за изявени ученици на училищно, общинско, областно и национално ниво.

Мярка 8. Осъществяване на образователна подкрепа в класа – подходящ подбор на творчески задачи, които съответстват на подготовката, интересите и способностите на учениците, оптимално съчетание на методи, форми и средства на обучение, които да поставят надарените ученици в благоприятна за изява ситуация.

Мярка 9. Използване на възможностите на центровете за подкрепа на личностното развитие за подкрепа на децата и учениците с изявени дарби.

Приоритет 1.6.

Осигуряване на подкрепа на ученици с проблемно поведение

Приоритетът предвижда планиране и реализиране на дейности за превенция на тормоза и насилието, както и дейности за преодоляване на проблемно поведение и нарушения на дисциплината от деца и ученици в образователните институции.

Мярка 1. Изследване на факторите, довели до неприемливо поведение с оглед прилагане на индивидуален подход – намалено или липсващо уважение към статуса на възрастния, вредни ефекти от медийното и интернет пространство, неподходящи методи на отглеждане и възпитание на детето в семейството, увеличени социални разногласия, включително брачни конфликти или други, свързани със семейството, нарушения в емоционалната сфера (хиперактивност, импулсивно поведение, емоционални смущения в резултат на употреба на алкохол и наркотици и др.), завишена самооценка и занижена самокритичност и т.н.

Мярка 2. Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата.

Мярка 3. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове.

Мярка 4. Запознаване с различните форми на насилие и с техники за преодоляването им.

Мярка 5. Провеждане на превантивни кампании срещу агресията и тормоза в образователните институции и по общини.

Мярка 6. Организиране на спортни дейности на ниво образователна институция, населено място, община за утвърждаване на принципите на честната игра и ненасилие.

Мярка 7. Формиране на ключови компетентности у децата и учениците за ефективно управление на емоциите, за саморефлексия и разбиране на другия, за развитие на характера и позитивността.

Мярка 8. Прилагане на нови подходи за справяне с гневните изблици и напрежението, решаване на възникналите проблеми и конфликтните ситуации - реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, организиране на обучения на връстници от връстници, кооперативно учене, участие в доброволчески дейности извън училище и др.

Прилагане на тактики за успешно поведение на учителя при ученици, склонни към противопоставяне – физическо отдалечаване, отвлечане на вниманието, използване на спокоен тон и забавена интонация, използване на повторения на реплики, прилагане на методи на работа, които съхраняват самочувствието на учениците и др.

Мярка 9. Създаване на условия за ефективни учебни взаимодействия и учебни навици за намаляване на деструктивното поведение по модела: представяне на правилно поведение-проверка на осъзнаването и изпълнението му-похвала.

Мярка 10. Прилагане в образователните институции на ефективни форми и методи за комуникация между училището и семейството.

Приоритет 1.7.

Дейности за кариерно ориентиране и консултиране на учениците за професионална реализация на пазара на труда

Неразделна част от подкрепата за личностно развитие на децата и учениците е създаването на умения за самостоятелно управление на кариерата. Препоръчително е кариерното ориентиране и консултиране на учениците да залегне като цел в учебните програми по всички учебни предмети.

Мярка 1. Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии.

Мярка 2. Провеждане на специализирани обучения на учениците за самопознание, самостоятелно вземане на решения, самоувереност; използване на структуриран подход за развитие на предприемачески дух и способности у децата и учениците.

Мярка 3. Организиране и провеждане на кариерни форуми с участието на различни групи работодатели, които предоставят информация на учениците.

Мярка 4. Провеждане в училищата, осъществяващи професионално обучение, на седмица на професиите, където ученици от различни професии могат да предложат различни дейности по изучаваните професии.

Мярка 5. Създаване на ефективни контакти и взаимодействия с Агенцията по заетостта и провеждане на инициативи по кариерно ориентиране и консултиране с участието на представители на агенцията.

Мярка 6. Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, Училищно настоятелство, Обществен съвет – на училищно, общинско и областно ниво.

Мярка 7. Осъществяване на взаимодействие с центровете за подкрепа на личностното развитие за подпомагане на процесите по кариерно информиране и консултиране.

Мярка 8. Създаване на условия за ефективно провеждане на учебни и производствени практики – обогатяване на материално-техническата база в професионалните гимназии, сключване на договори с предприятия за осигуряване на работни места за провеждане на учебни практики, провеждане на дуално обучение и др.

Мярка 9. Организиране на дискусии с родителите и учениците за представяне на възможностите, които предлагат различните училища.

Приоритет 1.8.

Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците в риск и от уязвими общности

Приоритетът подкрепя дейности, насочени към гарантиране на равни шансове за ранно детско развитие в семейна и общностна среда на всички деца и ученици от уязвими общности. Целесъобразно е използване на възможностите на кариерно ориентиране и консултиране като основен елемент на процеса на работа с деца в риск. Специализирана подкрепа следва да бъде оказана за реинтеграция на ученици, напуснали системата на образование и на такива, незавършили образование, към трудовата среда.

Мярка 1. Стимулиране посещаемостта в детски градини.

Мярка 2. Проучване по общини на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства. Водене на общинско равнище на Регистър на децата и учениците в риск.

Мярка 3. Екипна работа по обхващане и превенция на отпадането от училище на деца и ученици от уязвими общности.

Мярка 4. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени.

Мярка 5. Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден.

Мярка 6. Провеждане на разяснителни кампании против ранните бракове в ромските общности.

Мярка 7. Обучение на отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

Мярка 8. Координация и сътрудничество между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система.

Мярка 9. Реинтегриране на ученици в образователната система в други форми на обучение, съгласно Закона за предучилищното и училищно образование.

Стратегическа цел 2.

Осигуряване на безопасна, здравословна и осигурена с ресурси среда (човешки, времеви, технически, материални и нематериални) за предоставяне на пълноценна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Изпълнението на стратегическата цел ще осигури подходяща образователна среда и оборудване за подкрепа и развиване на способностите и уменията на учениците, в съответствие с държавните образователни стандарти. В такава среда се създават условия за ограничаване на конкуренцията, постиженията не се фаворитизират, а водещите мотиватори са любознателността и кооперацията. Децата и учениците се чувстват подкрепени и се развиват като независими и уважаващи себе си и другите личности. За подпомагане на процеса на приобщаващо образование децата и учениците следва да се развиват в образователна среда, в която ученето, споделянето, изявата, творчеството в зависимост от потребностите са приоритети, а учителите и учениците са равностойни партньори. Класната стая е центрирана към индивидуалността на ученика. Архитектурният вид на институциите и организираната предметно-пространствена среда отговарят на съвременните условия за достъпност и безопасност.

Приоритет 2.1.

Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и повишаване на компетентността на специалистите

За развитие на приобщаването и интеграцията в детските градини и училищата, е необходимо регионалната образователна система да е осигурена с човешки ресурси, притежаващи необходимите компетенции и квалификация за качествено и ефективно провеждане на дейностите. Разработването и реализирането на планове за въвеждаща и продължаваща квалификация в регионалната образователна система, основана на дефицити и потребности осигурява условия за обучение на заинтересованите страни – директори на образователни институции, общообразователни учители, педагогически съветници, психолози, ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори и др. Приоритетът е насочен към създаването на условия за насърчаване и подкрепа на професионалното развитие на изявени педагогически специалисти чрез осигуряване на информираност и достъп до специализирани форми за обучения, съвременна педагогическа литература, доказани добри практики, възможности за публикации в специализирани педагогически издания, участие в национални и международни проекти и т.н.

Мярка 1. Обезпеченост с правоспособни, мотивирани, ангажирани и квалифицирани учители и специалисти - педагогически съветници, логопеди, психолози в училищата и детските градини, в т.ч. ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности, рехабилитатор на слуха, учител на деца с нарушено зрение и др.

Мярка 2. Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците.

Мярка 3. Въвеждане на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от 3 деца или ученици със СОП в групата/паралелката.

Мярка 4. Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги в общността в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

Приоритет 2.2.

Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за откликване на многообразието от потребности на децата и учениците

Изпълнението на приоритета ще спомогне за придобиване или професионално усъвършенстване на компетентностите на учителите и другите педагогически специалисти за оказване на обща и допълнителна подкрепа в унисон с политиката за приобщаващо образование. Чрез подходяща квалификация и обучение ще бъдат удовлетворени професионалните интереси и потребности на екипите в детските градини и училищата и ще се осигурят условия за подобряване на образователните резултати на децата и учениците, за тяхната подкрепа и консултиране.

Мярка 1. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за участие в квалификационни курсове, свързани с приобщаващото образование.

Мярка 2. Създаване на условия за въвеждаща квалификация по приобщаващо образование на кадрите в системата на предучилищното и училищното образование.

Мярка 3. Осигуряване на методическа подкрепа и обучение на педагогическите специалисти от детските градини за ранно разпознаване на риска от обучителни затруднения.

Мярка 4. Организиране участието на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации (на училищно, общинско, областно, национално, международно ниво) за работа с различни групи деца и ученици - надарени деца, деца със СОП в обща образователна среда, за работа с рано отпадащи и рискови младежи и др.

Мярка 5. Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения.

Мярка 6. Развиване на уменията на кариерните консултанти или педагогическите специалисти, които се занимават с кариерно ориентиране и консултиране.

Мярка 7. Придобиване и актуализиране на знанията, уменията и компетенциите, които учителите трябва да притежават при работа със семейството и формиране на практически умения за включване на родителите в работата и живота на училището.

Мярка 8. Осигуряване участието на педагогическите специалисти в обучения по позитивна дисциплина и мениджмънт на класа, в обучения по управление на конфликти, подобряване на компетенциите за рефлексивност и предприемане на действия.

Мярка 9. Насърчаване, мотивиране, стимулиране и методическа подкрепа на кадрите в системата на предучилищното и училищно образование, с акцент върху прилагане на мерки за задържане на млади специалисти.

Мярка 10. Участие на педагогическите и управленски кадри в обучения и квалификации, свързани с разработването на проекти за ресурсно подпомагане на дейностите на приобщаващото образование.

Мярка 11. Създаване на условия за неформално професионално развитие за приобщаващия учител и мотивиране за прилагане на политиките за учене през целия живот.

Приоритет 2.3.

Сътрудничество и взаимодействие между педагогическите специалисти и обмен на добри практики

Взаимодействията между участниците в обучителния и възпитателен процес са основна форма за успешно прилагане на философията на приобщаващото образование. Личностното развитие на децата и учениците е в пряка зависимост от взаимодействията между тях и социалното обкръжение – училище, семейство, общност. Ефективността на връзките и отношенията, които се изграждат в общността са от съществено значение за промяната на индивидуалния опит и поведение и изграждането на личността.

Мярка 1. Осъществяване на екипни срещи в институциите за обсъждане на добри практики в приобщаващото образование.

Мярка 2. Осъществяване на екипни срещи в институциите за обсъждане на възникнали проблеми при осъществяването на дейностите по подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Мярка 3. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско, областно, национално и международно ниво.

Мярка 4. Провеждане на кръгли маси, конференции, семинари, тренинги, фокус групи и др.

Стратегическа цел 3.

Осигуряване на подходяща приобщаваща физическа, психологическа и социална среда за учене и развитие на способностите и уменията на всяко дете и ученик в съответствие с индивидуалните образователни потребности

Стратегическата цел предполага подобряване на училищната среда, както за учениците, така и за персонала. Подходящата физическа и психологическа среда, осигурени чрез ефикасно използване на собствени и алтернативни финансови източници, е едни от компонентите за постигане целите на приобщаващото образование. В контекста на новата философия, вместо да подготвяме децата в детските градини с различни потребности и възможности за започване на училище, е необходимо да се подготви и осигури подходяща среда, която да даде възможност за подкрепа и развиване на потенциала на децата. Всяко дете има уникални качества, интереси, способности и образователни потребности. Добрата организация на средата и дейностите, оказването на помощ,

осигуреността със специализирани учебни материали, адаптирана среда, подготвени учители и атмосфера на толерантност към различията и уважение към личността на всяко дете насърчават детското творчество и откривателство, дават възможност за изпробване на нови дейности и за възможно най-самостоятелно справяне с учебните задачи.

Приоритет 3.1.

Подобряване на достъпната архитектурна и физическа среда в образователните институции

Мерките по този приоритет са свързани с осигуряване и/или подобряване на физическата среда в детските градини и училищата като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците.

Мярка 1. Осигуряване на пригодност и подходящо оформяне на помещенията и пространствата за общо ползване за деца и ученици с увреждания.

Мярка 2. Изграждане и/или подобряване на входните и комуникационни пространства (достъпност до входа, помещенията и пространствата) в детските градини и училищата – рампи, асансьори и др.

Мярка 3. Изграждане и адаптиране и/или ремонт на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания.

Мярка 4. Изграждане и адаптиране и/или ремонт на санитарни възли в образователните институции за децата и учениците с увреждания.

Мярка 5. Изграждане на подходящо оформени кътове за почивка.

Мярка 6. Използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговарят на потребностите на децата и учениците.

Приоритет 3.2.

Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции

Мярка 1. Обзавеждане на учебните помещения с възможност за обособяване на учебни места за ученици в инвалидни колички, с увреден слух, с намалено/увредено зрение, при установена необходимост.

Мярка 2. Осигуряване на подходяща апаратура и специализирани технически средства за деца и ученици с увреждания.

Мярка 3. Създаване и оборудване на подходящи помещения и кабинети за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на кабинетите с дидактични материали и помагала.

Мярка 4. Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети и специализирани кабинети.

Мярка 5. Организиране на специализирани работни и игрови кътове за индивидуална работа за деца и ученици със СОП.

Мярка 6. Осигуряване използването на помощни средства (нехлъзгащи се подложки, приспособления за писане и др.).

Мярка 7. Осигуряване на специализирани столове и маси и подходящото им позициониране.

Мярка 8. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други).

Мярка 9. Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина или училище. Подкрепа и взаимодействие с общините за осигуряването на специализиран транспорт за децата с увреждания.

Приоритет 3.3.

Осигуряване на стимулираща психологическа среда в образователните институции

Приоритетът предполага създаване на позитивен организационен климат и на благоприятна психологическа среда за обучение на децата и учениците и развитие и професионален растеж на учителите. Основната цел е увеличение на психологическото благосъстояние на децата, учителите и други участници в образователния процес и провеждане на обучение в благоприятна среда, която допринася за по-добро мотивиране на учителите и учениците. Позитивната среда допринася за хармонизация на вътрешната социалната среда на образователните институции с външната социална среда и утвърждаването на училищата и детските градини като уникални и автономни институции с развито ученическо самоуправление и участие на учителите и родителите при вземане на управленски решения. Подходящата психологическа атмосфера в училищата спомага по-лесното адаптиране на учениците към училищния живот, тяхното самоутвърждаване и формиране на активната жизнена позиция.

Мярка 1. Използване на педагогически и възпитателни подходи насърчаващи самодисциплината.

Мярка 2. Осъществяване на ефективни способи за комуникация в класа - провеждане на тренинги, уъркшопове, дискусии и др. форми за повишаване на уменията за общуване на учениците.

Мярка 3. Използване на иновативни подходи за управление на ученическия клас.

Мярка 4. Провеждане на групови срещи за преодоляване на конфликти в класната стая и колективното им решаване.

Мярка 5. Използване на подходящи методи и средства за справяне с неприемливо поведение (тормоз, насилие и др.) и затруднения с приобщаването.

Мярка 6. Повишаване на психологическата компетентност на ръководителите на учебни заведения, преподаватели и родители за повишаване на уменията за общуване и решаване на конфликти.

Мярка 7. Осигуряване на условия за изява на ученици и учители.

Мярка 8. Прилагане на учебни програми по учебни предмети, които формират национално самочувствие и патриотичен дух – от областта на глобалното, гражданското, здравното и интеркултурно образование, предприемачеството,

учебни програми за управлението на личните финанси и програмирането, за защитата на родината, населението и околната среда.

Мярка 9. Приемане и утвърждаване на система за поощряване чрез учредяване на морални и материални награди на учениците и учителите.

Стратегическа цел 4.

Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и междуинституционално партньорство за осигуряване на необходимата подкрепа

Стратегическата цел произтича от необходимостта от създаване на загрижена общност, целяща да подкрепи децата и учениците в подобряване нивото на техните постижения и бъдещо развитие. Партньорството и установяването на диалогична и комуникативна среда между заинтересованите страни е ръководен принцип за обединяване на човешките ресурси на всички нива с оглед разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности и подкрепата за личностно развитие на децата и учениците. Акцентът е поставен върху идентифицираните нужди на целевите групи, планиране на дейности и съответствие при формулиране на цели, задачи и модели на участие на местната власт, образователните институции, родителите, неправителствените организации, бизнеса, гражданите и останалите заинтересовани страни във формирането на подкрепяща среда за ефективно реализиране на регионалната политика за приобщаване и личностно развитие на децата и учениците.

Приоритет 4.1.

Развитие на ефективни форми на сътрудничество и взаимодействие с родителите на децата и учениците

Изпълнението на приоритета осигурява осъзнаване на необходимостта от сътрудничество с родителите и близките на децата и учениците. Комуникацията между училищните институции и родителите е двупосочна – родителите получават, но и предоставят информация и опит за развитието на децата си. Семейно ориентираният подход довежда до по-пълно опознаване на потребностите на децата и учениците от подкрепа и получаване на своевременна помощ. Връзката с родителите и участието им като основен партньор в подкрепата за личностно развитие на децата и учениците спомага за изпълнение на един от приоритетите на приобщаващото образование – всички споделят и поемат отговорност.

Мярка 1. Осигуряване на подкрепяща среда (емоционална подкрепа и разбиране) за семействата и близките на децата и учениците – консултиране на родители от ресурсни учители, психолози, логопеди, социални работници и др.

Мярка 2. Прилагане на разнообразни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса. Осигуряване на възможности за ефективна комуникация с родителите - провеждане на родителски срещи за обсъждане на учебни и социални проблеми на класа, организиране на приемни дни за родители, използване на алтернативни

начини за комуникация с родителите (възможностите на виртуалното пространство, електронни дневници и др.)

Мярка 3. Назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция.

Мярка 4. Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности).

Мярка 5. Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието на учениците със СОП след завършен 7-ми клас.

Мярка 6. Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище; създаване на „Училище за родители“ в учебните заведения.

Мярка 7. Консултиране на родителите на деца с изяви дарби и насочване към специалисти в различни сфери за развитие на детето (и институции за кариерно консултиране и ориентиране); разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изяви дарби и относно общински програми и мерки за стимулиране на деца с изяви дарби.

Мярка 8. Своевременно информиране на родителите на деца в риск от отпадане от образователната система и предприемане на мерки, консултиране със специалист и др.

Мярка 9. Сформиране на групи от родители за взаимопомощ, организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит; организиране на срещи-дискусии с родителите по проблемни теми.

Мярка 10. Приобщаване на родителите към училищната общност чрез включването им в дейности на ниво училище.

Приоритет 4.2.

Подобряване на координацията и сътрудничеството между институциите по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие

Приоритетът развива значението на междуинституционалното сътрудничество - обединяването на човешките, времеви, финансови ресурси на отговорните институции, за оказване на обща и специализирана подкрепа на децата в риск. Предложени са различни начини, подходи (съвместни усилия) за подпомагането на отпадналите или в риск от отпадане от образователната система ученици да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото.

Мярка 1. Използване на възможностите на центровете за подкрепа на личностното развитие и други специализирани институции в общините в процеса на приобщаване на децата и учениците - създаване на екипи за подпомагане на детските градини и училищата при оценяване потребностите на децата и учениците; организиране и координиране на осигуряването на ресурсни учители, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти; провеждане на занимания за развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на науките, технологиите,

изкуствата и спорта; съдействие при дейностите по кариерно ориентиране и консултиране и др.

Мярка 2. Съвместни дейности на институциите в системата на предучилищното и училищното образование с МВР, Отдел “Закрила на детето” и Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие.

Мярка 3. Образователни програми и кампании в училище и/или в рамките на центровете за обществена подкрепа за превенция на рисково поведение (агресия; насилие; отклоняващо се и рисково поведение на деца и ученици).

Мярка 4. Провеждане на съвместни кампании (между училищата и РЗИ, МВР и др.) срещу зависимостите, съвместни срещи и дискусии с представители на МВР, Отдел “Закрила на детето”, Комисията за борба с противообществените прояви.

Мярка 5. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск и ученици в неравностойно положение.

Мярка 6. Развитие на целодневна организация на учебния процес като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси.

Мярка 7. Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане.

Приоритет 4.3.

Сътрудничество между институциите, НПО и гражданското общество за подобряване на обществената информираност и съпричастност към целите и принципите на приобщаващото образование

Цели се ефективна координация на политиките на образователната, социалната, здравната и културната сфера за осигуряване на качество на услугите за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците. Обединяването на усилията на различни специалисти е от ключово значение за постигане на целите на приобщаващото образование и удовлетворяване на многообразието от потребности. В основата на приоритета стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност. Предложените мерки са в посока приобщаване на децата и учениците със специални образователни потребности в живота на общността.

Мярка 1. Повишаване ефективността на комуникацията между детски градини, училища, Регионалното управление на образованието, общини и всички останали участници в процеса на образование.

Мярка 2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и регионални инициативи (в сътрудничество) по въпросите на приобщаващото образование с цел промяна на (дискриминационните) обществени нагласи и за преодоляване на предразсъдъците, за повишаване на информираността и

чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности, с увреждания, с хронични заболявания, от различни етноси. Организиране на съвместни форуми между училищата и детските градини за споделяне на добри практики по въвеждането и утвърждаването на приобщаващото образование. Организиране на съвместни обсъждания между специалистите в образователната, социалната и здравна сфера – провеждане на работни срещи, кръгли маси или други форуми за обединяване на усилията и осигуряване на качество на услугите.

Мярка 3. Осъществяване на междуинституционална подкрепа за формиране на политики за приемственост между предучилищното и училищното образование.

Мярка 4. Засилване и укрепване ролята на местните власти в процеса на приобщаващото образование - планиране и реализиране на общински дейности в подкрепа на приобщаващото образование и провеждане на ефективна медийна политика; включване на приоритети в общинските политики, свързани с подкрепа на деца и ученици от уязвими групи и с изявени дарби; осигуряване на взаимодействие със специалисти от здравната сфера по проследяване на общия здравен статус на децата и учениците и физическото им развитие; осигуряване на взаимодействие със социалните служби в общините за изследване на социалната среда и семейни отношения, в които се развиват децата и учениците, подпомагане на социалното им развитие и приобщаване; осигуряване на мобилност на услугите на деца със СОП и увреждания; учредяване на общински награди и отличия за ученици, учители и представители на различни институции и организации.

Мярка 5. Осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование.

Мярка 6. Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства между учебните заведения и институции и организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, партньорски проекти.

Мярка 7. Създаване на информационна база данни със специалисти и наличните услуги за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в общините на територията на област Перник, която се актуализира в зависимост от преценката на местните власти за недостига от услуги или наличието на повече от необходими такива.

Мярка 8. Взаимодействие и сътрудничеството между НПО и организации в областта на науката, спорта, културата, екологията, здравеопазването и патриотичното възпитание, висши учебни заведения, образователни институции и спортни организации при реализиране на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците (съвместни инициативи, кампании, прояви, дискусии, празници, концерти, фестивали, спортни състезания и др.)

Мярка 9. Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

Мярка 10. Участие (и съвместно разработване и реализиране) на общините и образователните институции в национални и международни проекти и програми за обмяна на опит, повишаване на компетентностите по проблемите на приобщаващото образование и осигуряване на финансови средства за ефективното му развитие (в т.ч. програми за адаптиране на децата и учениците към училищната среда; програми и проекти за превенции на трудности в ученето, проблемно поведение, ранно напускане на училище, агресия и тормоз, на деца, попаднали и живеещи в ситуация на много висок социален риск и други, според специфичните особености или дефицити в общината и/или училищната институция; програми за ефективно развитие на индивидуалните способности и удовлетворяване на потребностите на децата и учениците с изяви дарби; формиране на политики за подкрепа на децата и учениците със СОП; проекти, свързани с подобряване на достъпността на училищните сгради и др.).

Мярка 11. Развитие на публично-частното партньорство за постигане на ефективност и ефикасност в подкрепата на децата и учениците, учителите, родителите и др. специалисти, участващи в процеса на приобщаване.

СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Съгласно разпоредбите на чл. 197 от Закона за предучилищното и училищно образование, **Областната стратегия** за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник **служи за основа на разработване на общински стратегии** за всяка от шестте общини на територията на област Перник, които се изготвят за периода на действие на Областната стратегия и се приемат от местните общински съвети. Общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е препоръчително да се представят на Областен съвет за развитие на област Перник.

На оперативното ниво целите на Общинската стратегия се изпълняват съгласно **Годишен план на дейностите** за подкрепа за личностно развитие, предложен от кмета на съответната община. Годишният план се съгласува с РУО-Перник и също се приема от Общинския съвет (в срок до 30 април ежегодно). Изпраща се за информация на областния управител (до 15 май ежегодно).

Изпълнението на годишните общински планове се координира и отчита на общинско ниво по ред, определен от кметовете на общините. Изпълнението на общинските планове се отчита и на областно ниво – до 01 март на следващата година всяка община трябва да представи в областната администрация отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

Целите, приоритетите и мерките в Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 се изпълняват чрез общинските стратегии и общинските годишни планове. Мониторингът на изпълнението им включва събиране на данни и информация, обобщаването им, анализ на постигнатия ефект от осъществяваните мерки и дейности и изготвяне на препоръки за подобряване или обобщаване на добри практики. Общините регламентират вида на данните и информацията, необходими за мониторинга, институциите, които ги предоставят и определят индикатори за отчитане на напредъка.

В допълнение, постигането на оперативните цели на Областната стратегия се следи чрез няколко основни индикатора, свързани с основни аспекти от цялостната промяна:

1. Брой нововъзникнали институции за подкрепа за личностно развитие – Центрове за подкрепа за личностно развитие;
2. Брой преобразувани институции;
3. Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от Закона за предучилищното и училищно образование, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;
4. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;
5. Брой институции със значително подобрене на материалната база – нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрити кабинети;
6. Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози.

Проследяването, отчитането на изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 и постигнатите резултати се осъществява чрез **една междинна и една окончателна оценка**. Междинната оценка се осъществява въз основа на обобщени аналитични доклади, представени от общините. Целта на междинната оценка е анализ на текущото изпълнение, идентифициране на проблеми при изпълнението и набелязване на мерки за оптимално постигане на очакваните резултати. Окончателната оценка се основава на мониторинг и анализ на цялостното изпълнение на стратегията и изготвяне на насоки и препоръки за бъдещо развитие на приобщаващите политики на територията на областта. Междинната и окончателната оценка се съгласуват с началника на РУО-Перник и се утвърждават от областния управител на област Перник.

Изготвената Областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците на област Перник 2020-2022 и резултатите от нейното изпълнение се представят на Областен съвет за развитие на област Перник.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

Ролите и задачите на институциите на областно ниво, общините и другите заинтересовани страни в управлението и координацията на изпълнението на мерките и дейностите, включени в Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022, се определят съответно от техните компетенции, съобразно нормативно регламентираните им функции и конкретни ангажменти.

Областен управител	Организира разработването на Областната стратегия
	Внася проекта на Областна стратегия за обсъждане и

	съгласуване от Областния съвет за развитие
	Утвърждава Областната стратегия
	Координира общините на територията на областта при разработването и изпълнението на Общинските стратегии
	Утвърждава междинния и окончателния мониторингов доклад за изпълнение на Областната стратегия
Общини	Отговарят за цялостното изпълнение на Общинските стратегии на тяхната територия и приноса към изпълнението на Областната стратегия
Кмет на всяка от шестте общини	Организира разработването на съответната Общинска стратегия
	Организира разработването на Годишен план за дейностите за подкрепа за личностно развитие на територията на общината
	Организира разработването на годишен отчет за изпълнението на дейностите за подкрепа за личностно развитие на територията на общината до 01 март на следващата година
	Изпраща на областния управител приетите Общински стратегии, съгласуваните и приети Годишни общински планове и техните отчети
	Събира и актуализира база данни, свързани с личностното развитие на децата и учениците и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на Областната стратегия
Общински съвет	Приема Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на общината
	Ежегодно - до 30 април, приема Годишния план за дейностите за подкрепа за личностно развитие на общинско ниво, след съгласуване с РУО-Перник
	Приема решения в изпълнение разпоредбите на чл. 198 от Закона за предучилищното и училищно образование
Областен съвет за развитие	Съгласува Областната стратегия
	Обсъжда Общинските стратегии и междинния и окончателен мониторингов доклад за изпълнение на Областната стратегия
РУО-Перник	Съгласува Областната стратегия

	Съгласува Годишния план за дейностите за подкрепа на личностното развитие на всяка община
	Събира и актуализира база данни, свързани с личностно развитие на децата и учениците, и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на Областната стратегия
	Подпомага информационно областния управител при разработване на Областната стратегия и Мониторинговите доклади за изпълнение на Областната стратегия
	Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в Областната стратегия и Общинските стратегии
Институциите в системата на предучилищното и училищно образование на територията на област Перник – детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие и специализираните обслужващи звена	Осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги
	Прилагат цялостни политики за подкрепа за личностно развитие на детето и ученика, за изграждане на позитивен организационен климат, за утвърждаване на позитивна дисциплина, за развитие на училищната общност
	Те са основните изпълнители на заложените цели, мерки и дейности в Областната стратегия и в Общинските стратегии

МЕРКИ ЗА ИНФОРМАЦИЯ, ПУБЛИЧНОСТ И ПАРТНЬОРСТВО

Предвиждат се различни информационни мероприятия, които да осигурят публичност на Областната стратегия по време на нейното изготвяне, изпълнение, наблюдение и оценка и по този начин да утвърдят във времето нейния положителен образ.

Мерките за информация и публичност на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците **се прилагат с цел:**

- ✓ представяне и популяризиране сред широката общественост и заинтересованите страни на резултатите, ползите и положителните ефекти от изпълнението на Областната стратегия;
- ✓ подпомагане изграждането на обществена подкрепа към политиките на приобщаващо образование.

Водещите принципи на комуникация са:

- ✓ Целенасоченост – ясно дефинирани цел и аудитория на всяко комуникационно послание;

- ✓ Прозрачност – яснота и всеобхватност на информацията, разпространена в общественото пространство за стратегията;
- ✓ Достъпност на информацията – достигане на посланията и комуникираната информация до най-голям брой заинтересовани лица;
- ✓ Качество на информационните ресурси – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания;
- ✓ Позитивност на комуникационните послания – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на стратегия;
- ✓ Партньорство – открит диалог и сътрудничество в комуникационния обмен с всички заинтересовани страни, с неправителствените организации и сдружения и медии.

Основни комуникационни методи, които могат да бъдат използвани:

- ✓ Директна комуникация – предоставяне на възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати;
- ✓ Комуникация чрез масовите медии - предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия чрез пресконференции, брифинги, съобщения за медиите, неформални работни срещи с журналисти;
- ✓ Комуникация чрез интернет и информационни материали - поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия в интернет страниците на партньорите и на заинтересованите страни (Областна администрация, общините, Регионално управление на образованието и др.);
- ✓ Разработване и публикуване на тематични информационни материали и снимков архив, съобразени с визията, целите и приоритетите на Областната стратегия;
- ✓ Работа с партньори - да се подкрепят инициативи на гражданското общество и НПО в сферата на приобщаващото образование.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Перник 2020-2022 е **изготвена в широк кръг партньорство** между Областна администрация-Перник, шестте общини в областта, РУО-Перник, РЗИ-Перник, на юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на приобщаващото образование, и на други заинтересовани органи, лица и организации, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие.

Областната стратегия, както и нейните междинна и последваща оценка, са **официална обществена информация** и се публикуват на официалната интерстраница на Областна администрация-Перник, РУО-Перник и шестте общини в областта.